

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
HUMANITĀRO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
LATVIEŠU UN VISPĀRĪGĀS VALODNIECĪBAS KATEDRA

INTERPUNKCIJAS STILISTISKĀS FUNKCIJAS PUBLICISTIKĀ

BAKALaura DARBS

Autore: **Sintija Ķauķīte**

Studenta apliecības Nr.: sk12215

Darba vadītāja: docente Dr. philol. Inta Urbanoviča

RĪGA 2015

Anotācija

Lai iespējami precīzi runātu valodu atspoguļotu rakstos, cilvēki izmanto dažādus grafiskus paņēmienus, piemēram, interpunkcijas zīmes un no tām veidotus emotikonus. Bakalaura darbā „Interpunkcijas stilistiskās funkcijas publicistikā” ir pievērsta uzmanība interpunkcijas zīmju lietojumam stilistiskā funkcijā. Pētījuma pirmajā nodaļā aprakstītas interpunkcijas zīmju funkcijas rakstu valodā un sniegts ieskats latviešu interpunkcijas vēsturē, otrajā nodaļā aplūkota stilistiskās papildinformācijas izteikšana tekstveidē. Bakalaura darba trešā un ceturtā nodaļa veltīta stilistiskās papildinformācijas izteikšanai publicistikā ar interpunkcijas zīmēm.

Atslēgvārdi: interpunkcijas zīme, emotikons, stilistiskā funkcija, konotācija, publicistika.

Annotation

In order to accurately image spoken language in written texts, people use different graphical approaches, for example, punctuation signs and from them build emoticons. In the Bachelor work „Stylistic Functions of Punctuation in Mass Media Texts” focuses on punctuation signs use in stylistic function. First chapter of the research work described functions of punctuation signs in written language and provided insight in history of Latvian punctuation, in second chapter looked at stylistic additive informations expression in text-formation. Bachelor works third and fourth chapter devoted stylistic additive informations expression in mass media texts with punctuation signs.

Key words: punctuation sign, emoticon, stylistic function, connotation, mass media.

Saturs

Ievads	4
1. Interpunkcija un tās funkcijas rakstu valodā	6
1.1. Interpunkcijas izpratne	7
1.2. Ieskats latviešu interpunkcijas vēsturē	7
1.3. Interpunkcijas zīmes un to funkcijas rakstu valodā	10
1.3.1. Latviešu literārajā valodā izplatītās interpunkcijas zīmes	11
1.3.2. Interpunkcijas zīmju klasifikācija un funkcijas rakstu valodā	16
2. Stilistiskā papildinformācija tekstveidē	19
2.1. Konotācijas izpratne un nozīme tekstveidē	19
2.2. Interpunkcija un stilistiskā papildinformācija	21
3. Stilistiskā papildinformācija publicistikā	24
3.1. Publicistikas stila izpratne	24
3.2. Stilistiskās papildinformācijas izteikšana publicistikā	25
4. Interpunkcijas zīmes, kas atspoguļo stilistiskās funkcijas publicistikā	33
4.1. Beigu interpunkcijas zīmju izmantojums stilistiskā funkcijā	33
4.1.1. Daudzpunkte	33
4.1.2. Izsaukuma zīme	37
4.1.3. Jautājuma zīme	42
4.2. Teikumā ievietoto interpunkcijas zīmju izmantojums stilistiskā funkcijā	44
4.2.1. Daudzpunkte	44
4.2.2. Domuzīme	46
4.2.3. Pēdiņas	47
Secinājumi	50
Avotu un izmantotās literatūras saraksts	53
Dokumentārā lapa	58

Ievads

Valodai ir divas izpausmes formas – runas un rakstu. Lai runātu valodu un emocijas atspoguļotu rakstiski, tiek izmantoti ne tikai vārdi, teikumi, bet arī dažādi grafiski līdzekļi, piemēram, interpunkcijas zīmes, emotikoni, attēli u. c. Tradicionālie latviešu interpunkcijas principi ne vienmēr sakrīt ar praksē lietoto interpunkciju, tāpēc bakalaura darbā „Interpunkcijas stilistiskās funkcijas publicistikā” ir izvēlēts aprakstīt un analizēt dažādu interpunkcijas zīmju lietojumu stilistiskos nolūkos mūsdienu publicistikā. Darba mērķis ir noskaidrot, kādas ir interpunkcijas zīmju lietojuma stilistiskās funkcijas publicistikā.

Lai sasniegtu darba mērķi, tika izvirzīti šādi darba uzdevumi:

1. aplūkot latviešu interpunkcijas vēsturi un interpunkcijas zīmju funkcijas rakstu valodā;
2. iepazīties ar teorētisko literatūru par stilistisko papildinformāciju un tās saistījumu ar interpunkciju;
3. ekscerpēt piemērus no publicistikas materiāliem – laikrakstiem, žurnāliem, interneta materiāliem –, pievēršot uzmanību interpunkcijas zīmju izmantojumam stilistiskā funkcijā;
4. klasificēt un analizēt ekscerpētos piemērus pēc stilistiskajām funkcijām.

Darbā izmantota aprakstošā zinātniskā pētījumu metode, lai analizētu un ar piemēriem ilustrētu interpunkcijas zīmju stilistiskās funkcijas publicistikā.

Pētījuma ietvaros piemēri ekscerpēti no vairākiem interneta ziņu portāliem un periodiskajiem izdevumiem – laikraksta „Latvijas Avīze” un žurnāliem „Ieva”, „Ievas Stāsti”, „Ievas Veselība”, „Cosmopolitan”, „Dienas Ēdieni”, „Ilustrētā Junioriem”, „Ilustrētā Pasaules Vēsture”, „ir”, „Kas Jauns”, „Legendas”, „Lilit”, „Mājas Viesis”, „National Geographic Latvija”, „OK!”, „Patiesā Dzīve”, „Planētas Noslēpumi”, „Praktiskais Latvietis”, „Privātā Dzīve”, „Sestdiena”, „Shape”, „Una”, „Vakara Ziņas”, „Veselība” un „100 labi padomi”. Lai salīdzinātu interpunkcijas zīmju lietojumu stilistiskā funkcijā daiļliteratūras un publicistikas materiālos, piemēri ekscerpēti no šādiem daiļliteratūras tekstiem – Aspazija „Lirika”, Fricis Bārda „Raksti divos sējumos. Pirmais sējums”, Māris Čaklais „Mana mājas lapa tavai mājas lapai”, Ārija Elksne „Es visu mūžu mīlējusi esmu”, Klāvs Elsbergs „Gājiens”, Aivars Ozoliņš „Dukts”.

Teorētiskā literatūra par interpunkcijas funkcijām rakstu valodā, interpunkcijas zīmju klasifikācijas iespējām, latviešu interpunkcijas vēsturi un latviešu valodā izplatītajām

interpunkcijas zīmēm ņemta no Ainas Blinkenas grāmatas „Latviešu interpunkcija” un Annas Bergmanes, Ainas Blinkenas darba „Latviešu rakstības attīstība: Latviešu literārās valodas vēstures pētījumi”, Jāņa Rozenberga grāmatas „Latviešu valodas stilistika”, Initas Vītolas doktora disertācijas „Interpunkcijas stilistiskās funkcijas latviešu modernisma prozā (19. un 20. gs. mijā, 20. gs. pirmajā trešdaļā)”, Andreja Veisberga redakcijā izdotās grāmatas „Latviešu valoda” nodaļa „Latviešu literārā valoda”, Artura Ozola grāmatām „Veclatviešu rakstu valoda” un „Raksti folkloristikā”, Veltas Rūķes-Draviņas darba „The Standardization Process in Latvian 16th Century to the Present” un vārdnīcām – „Valodniecības pamatterminu skaidrojošās vārdnīca”, „Chambers Giant Paperback Dictionary”, „Lietuvių kalbos žodynas”, „Словарь лингвистических терминов”. Lai analizētu stilistisko papildinformāciju tekstveidē izmantoti šādi teorētiskie avoti: „Valodniecības pamatterminu skaidrojošās vārdnīca”, Alīses Lauas grāmata „Latviešu leksikoloģija”, Jāņa Rozenberga grāmata „Latviešu valodas stilistika” un grāmatas citās valodās – „The Cambridge Encyclopedia of Language”, „Словарь лингвистических терминов” – un internetā pieejamā vārdnīca <http://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Konotacija>. Stilistiskās papildinformācijas analīzei publicistikas materiālos izmantoti šādi darbi: „Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca”, Regīnas Kvašītes raksts „Latviešu valodas stili” no grāmatas „Latviešu valoda”, Initas Vītolas raksts „Interpunkcija kā teksta izpausmes līdzeklis” no zinātnisko rakstu krājuma „Latviešu valodas un literatūras aktualitātes: Zinātniski raksti”, Laimdoša Ceplīša, Jāņa Rozenberga un Jāņa Valdmaņa grāmata „Latviešu valodas sintakse”, Prana Kņūkšta un Antana Lībera grāmata „Mokomasis lietuvių kalbos rašybos ir kirčiavimo žodynas” un internetā pieejamie materiāli par emotikoniem.

Šis bakalaura darbs ir semestra darba „Emociju grafiskā marķēšana” turpinājums. Tajā tika pievērsta uzmanība interpunkcijas zīmēm kā grafiskā marķējuma līdzeklim emociju un attieksmes paušanai interneta portālu komentāros un preses izdevumu reklāmās.

Bakalaura darbu veido četras nodaļas. Pirmā nodaļa veltīta interpunkcijai un tās funkcijām un klasifikācijai rakstu valodā, otrā nodaļa – stilistiskajai papildinformācijai tekstveidē. Trešajā nodaļā aprakstītas un analizētas stilistiskās papildinformācijas izteikšanas iespējas publicistikā ar interpunkcijas zīmēm un emotikoniem. Ceturtajā nodaļā analizēts un ar piemēriem no publicistikas materiāliem ilustrēts interpunkcijas zīmju – daudzpunktes, domuzīmes, izsaukuma zīmes, jautājuma zīmes, pēdiņu – lietojums stilistiskā funkcijā. No publicistikas un daiļliteratūras materiāliem ekscerpēti un analizēti 227 piemēri. Pētījumā izmantoti 73 avoti – daiļliteratūra, interneta ziņu portāli, laikraksts „Latvijas Avīze” un žurnāli.

1. Interpunkcija un tās funkcijas rakstu valodā

Cilvēkiem vienmēr bijusi svarīga komunikācija savā starpā. Ejot laikam un parādoties jaunām tehnoloģijām, saziņas iespējas kļūst aizvien daudzveidīgākas. Katrs var izvēlēties sev piemērotāko sazināšanās veidu gan mutvārdos, gan rakstveidā. Valodai ir divas izpausmes formas – runas un rakstu. Šīs abas formas viena bez otras mūsdienās ir grūti iedomājamas, jo, lai informāciju, kuru kāds ir izteicis mutvārdu formā, varētu sasniegt plašāka auditorija, ir nepieciešams to fiksēt rakstiskā formā. Lai gan ar dažādiem grafiskiem līdzekļiem ir iespēja rakstītu valodu pietuvināt runātai, tomēr runātā valoda ir primāra attiecībā pret rakstu valodu. Rakstība ir jaunāka. Pirms vēl radās rakstu valodas forma, cilvēki savā starpā sazinājās tikai mutiski un arī informāciju no paaudzes paaudzē nodeva mutvārdu veidā. Katrā no šīm valodas izpausmes formām ir iespējams sazināties un domāt, atšķirība ir tajā, ka valodas rakstu formu uztver ar redzi (optiski), mutvārdu formu – ar dzirdi (akustiski). Turklāt mutvārdu formā spilgtāk izpaužas runātāja attieksme pret runas objektu un adresātu nekā rakstu formā (Rozenbergs 1995, 123).

20. gs. otrajā pusē ir parādījusies jauna saziņas iespēja – internets. Tā dzimtene ir ASV, tāpēc no pirmsākumiem tajā dominē angļu valoda (<http://lv.wikipedia.org/wiki/Internets>, 20.04.2014.). Saziņu internetā var uzskatīt par runātas un rakstītas valodas apvienojumu, jo tajā ir iespējams sazināties gan rakstiski (čats, interneta komentāri, e-pasts u. c.), gan mutiski, piemēram, izmantojot interneta vietni skype.com, kura dod iespēju sazināties gan rakstiski, gan mutiski ar datora vai mobilā telefona ekrāna starpniecību. Līdz ar interneta palīdzību interpunkcijas zīmju lietojums rakstu valodā ir strauji paplašinājies, jo tieši interneta vidē ir attīstījusies tendence ar interpunkcijas zīmju palīdzību atspoguļot emocijas.

Šajā darbā pievērsta uzmanība speciālam grafisko zīmju kopumam – interpunkcijai –, kas sastopams tikai rakstu valodā un ko izmanto, lai palīdzētu atspoguļot runāto valodu rakstu formā, piemēram, publicistikā.

Šīs nodaļas apakšnodaļās salīdzināta interpunkcijas izpratne latviešu, angļu, lietuviešu un krievu valodniecībā, sniegts ieskats latviešu interpunkcijas vēsturē, aprakstītas gan latviešu literārajā valodā izplatītās pieturzīmes, gan interpunkcijas klasifikācijas iespējas un funkcijas rakstu valodā.

1.1. Interpunkcijas izpratne

Termins *interpunkcija* ir radies no latīņu valodas vārdu *inter* ‘starp, starpā’, *pungere* ‘durt, dzelt’, arī *punctum* ‘punkts’ savienojuma. Tam ir divas nozīmes: pirmkārt, ar to saprot pieturzīmju kopumu, kas tiek izmantots gramatisko vai jēdzienisko izsacījuma vienību atdalīšanai rakstos, otrkārt, šo pieturzīmju lietošanas principus (Blinkena 2009, 8; Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca 2007, 162–163).

Angļu valodniecībā ar terminu *interpunkcija* tiek saprasta māksla savstarpēji atdalīt teikumus vienu no otra ar pieturzīmju palīdzību (Chambers Giant Paperback Dictionary 1998, 873). Lietuviešu valodniecībā *interpunkcija* nozīmē gan interpunkcijas zīmju salikšanas likumu sistēmu, gan interpunkcijas zīmes (Lietuvių kalbos žodynas 1976, 918). Līdzīga *interpunkcijas* izpratne ir arī krievu valodniecībā, kur ar šo terminu saprot pirmkārt, interpunkcijas zīmju izvietojuma noteikumus un, otrkārt, interpunkcijas zīmes (Словарь лингвистических терминов 1966, 374).

Tā kā interpunkcijas zīmes gan pēc formas, gan pēc galvenajām funkcijām vairumā valodu ir vienādas, tad arī terminoloģija pamatos ir līdzīga. Terminiem, kas nosauc tās rakstu zīmes, kuras neapzīmē skaņas, saknē ir vai nu no latīņu valodas aizgūtais leksiskais elements *punkt-*, piemēram, angļu *punctuation*, krievu *пунктуация*, vācu *Interpunktion* (arī *Zeichensetzung* un *Satzzeichen*), latviešu *interpunkcija*, vai arī nosaukums, kurš norāda uz šo zīmju pamatfunkciju – valodas vienību nošķiršanu, atdalīšanu ar pauzēm vai intonatīvi –, piemēram, krievu *знаки препинания*, lietuviešu *skyrybos ženklai*, arī latviešu *pieturzīmes jeb pieturas zīmes* (Bergmane, Blinkena 1986, 198).

Latviešu valodā speciāls termins šo zīmju nosaukšanai radies līdz ar pirmajiem apcerējumiem un norādījumiem, kas veltīti interpunkcijas lietojumam. Terminus *interpunkcija* un *pieturas zīmes* pirmais pieminējis Stērstu Andrejs savā 1880. gadā izdotajā gramatikā: (Stērste 1880, 62). Grāmatā „Latviešu interpunkcija” lietots saliktenis *pieturzīmes*, kas tiek izmantots paralēli terminam *interpunkcijas zīmes* arī mūsdienās.

1.2. Ieskats latviešu interpunkcijas vēsturē

Lai runātu tekstu rakstu valodā atspoguļotu tā, lai to varētu saprast, bija nepieciešams rakstos izmantot speciālas zīmes – pieturzīmes. 5.–7. gs. p.m.ē. senajā Grieķijā un Romā robežas starp vārdiem iezīmēja ar punktiem vai ornamentālām zīmēm. Vārdus vienu no otra ar punktiem atdalījis arī angļu dzejnieks un dramaturgs Viljams Šekspīrs 16. gadsimtā

(Bergmane, Blinkena 1986, 194). Līdz ar grāmatiespiešanas rašanos ap 1450–1515. gadu tika ieviesta arī vienota interpunkcijas zīmju sistēma, tās autors bija Venēcijas grāmatiespiedējs Alds Manūcijs (Vītola 1997, 23).

Latviešu interpunkcijas vēsture sākusies 16. gadsimtā. Šajā laikā tika radīti pirmie teksti latviešu valodā – tulkojumi no vācu valodas. Tā kā vāciskajās zemēs rakstos jau kopš 13. gadsimta dominēja fraktūras tipa jeb gotiskais raksts un tika lietotas arī šī tipa pieturzīmes, tad arī pirmajās latviešu valodā izdotajās grāmatās tās tika lietotas pēc vācu tekstu parauga (Rūķe-Draviņa 1977, 42). 1585. gadā izdotajā katoļu katehismā (līdzīgi kā seno prūšu vai lietuviešu tekstos) lietotas tikai trīs interpunkcijas zīmes – punkts, jautājuma zīme, slīpsvītra (Blinkena 2009, 56–57; Rūķe-Draviņa 1977, 63). Jautājuma zīmes lietojuma paraugs no katoļu katehisma:

*„Ko dhew vnd gir tha **tīcibe?** .. Bhet ko bues wenam Chrištitam cilwekam **tīcēt?**”*
(www.korpuss.lv/senie, 01.05.2015.)

Ejot laikam, latviešu tekstos tika izmantotas arvien jaunas pieturzīmes, piemēram, Georga Elgera evaņģēlijā, kas izdots 1671. gadā, lietotas jau iepriekš minētās pieturzīmes, kā arī kols un semikols. Georga Manceļa un arī citos 17. gs. rakstos parādījās iekavas un biedruzīme, kura lietota vārdu pārnēsumpārdalē un vārdu ciešākai saistīšanai vārdkopās un kuru 20. gadsimtā aizstāj defise (Blinkena 2009, 58–62; Blinkena 2013, 246). Šādi Georga Manceļa „Rokasgrāmatā” lietota biedruzīme:

*„Scheitan buhß ſqwätietz tee Augli tawas Meeſſas / tee Augli tawas Druwas / vnd tee Augli tawo Lohpo / vnd tee Augli tawo Wehrſſcho / vn~ tee Augli tawo Auyo / ſwätietz buhß taws Kurrwis / vnd kas täw attleek ſwätietz buhſſi **ee=eedams** / ſwätietz **iß=eedams** / ka Deews patz ſohliyis gir.”* (<http://www.korpuss.lv/senie>, 01.05.2015.)

G. Mancelis lietojis arī citas pieturzīmes, piemēram, slīpsvītru. Tā izmantota divkāršojumu vai trīskāršojumu atdalīšanai: *„(..) und ſacka: **Kungs / Kungs / paliedſi mums / mehß ghrimmſtam / mehß ghrimmſtam / mehß ghrimmſtam.**”* (Ozols 1965: 199; <http://www.korpuss.lv/senie>, 01.05.2015.)

Ernsta Glika Bībeles tulkojumā sastopami dažādi jautājuma teikumi ar jautājuma zīmi beigās, piemēram, šajos piemēros redzams, ka jautājuma teikumus ievada vārdi *woj* un *waj*: *„Woj juhs wehl **ne nomannaht** (Mat. 15, 17.)? Kungs, waj to to **nebehda** (Lūk. 10, 40.)?”* (Ozols 1965, 286–287). E. Gliks lietojis arī skubinājuma (vēlējuma) teikumus. Šo teikumu beigās lietots punkts: *„Laid tew noteek, ka tu **tīzzejis** (Mat. 8, 13.)”* (Ozols 1965, 287).

Kopš 18. gadsimta sākuma poļu valodas ietekmē Latgalē dažas grāmatas (1732. gadā izdots katoļu katehisms u. c.) drukāja latīņu burtiem, nevis fraktūrā. Tika izmantotas latīņu tipa pieturzīmes (Rūķe-Draviņa 1977, 43). Rakstībā 18. gadsimtā ir ienākušas šādas pieturzīmes – domuzīme, daudzpunkte, apaļās pēdiņas, komats un apostrofs –, tomēr lietotas pēc citiem principiem nekā mūsdienās (Blinkena 2009, 65). Paraugs no Gotharda Frīdriha Stendera „Ziņģu lustēm”, kur redzams domuzīmes lietojums:

„Es biju nabbags Audšeknis - Bet kahds es nu eedšihwojis!”
(<http://www.korpuss.lv/senie>, 01.05.2015.)

Izdevumā „Latviešu Ārste” 1768. gadā (līdzīgi kā 17. gs. G. Manceļa tekstos), izsaukuma un jautājuma zīme sastopama teikuma vidū aiz vārdiem vai vārdu grupām (Rūķe-Draviņa 1977, 62–63).

19. gadsimtā nav izmaiņu interpunkcijas zīmju lietošanas principos, arī jaunlatvieši neveic nekādas reformas interpunkcijas sistēmā. Savukārt gramatikās, pareizrakstības rokasgrāmatās jau parādās norādījumi par pieturzīmju lietošanu (Blinkena 2009, 72). 1880. gadā izdotajā gramatikā Stērstu Andrejs apraksta un ar piemēriem ilustrē komata, semikola, kola, punkta, izsaukuma zīmes, jautājuma zīmes, domuzīmes un daudzpunktē un papildus zīmju (iekavu, pēdiņu, biedru zīmes, divpunkta un apostrofa) lietošanas gadījumus (Stērste 1880, 62–65). 19. gadsimta vidū (1865–1904) rusifikācijas ietekmē latviešu tekstos latīņu alfabētu nomaina kirilica, tās ietekme manāma arī interpunkcijā (Rūķe-Draviņa 1977, 43,45).

20. gadsimta pirmajos divos gadu desmitos fraktūras tipa pieturzīmes nomaina latīņu rakstībā lietotās antīkvas tipa pieturzīmes (Blinkena 2009, 86–87). Krišjānis Barons „Latvju dainās” interpunkciju veidojis pats, ievērojot četrinžu gramatisko struktūru un pievērsdams uzmanību to saturam. Mūsdienu interpunkcija radusies 20. gadsimta trīsdesmitajos gados. Tas ir laiks, kad pateicoties pareizrakstības vārdnīcām, skolu programmām un Jāņa Endzelīna un Kārļa Mīlenbaha „Latviešu gramatikai” un „Latviešu valodas mācībai”, pieturzīmes sāk lietot pēc samērā vienotiem principiem (Blinkena 2009, 90, 92, 94).

Latviešu valodnieks Arturs Ozols krājumā „Raksti folkloristikā” publicētajam rakstam „Interpunkcija „Latvju dainās”” pirmais pievērsies latviešu interpunkcijas vēstures aprakstam, salīdzinot K. Barona dainu tekstus ar 20. gadsimta interpunkcijas principiem (Ozols 1968, 289–302). Pēc A. Ozola ziņas par latviešu interpunkcijas vēsturi sniegtas A. Blinkenas monogrāfijā par pieturzīmēm, to vēsturi un lietošanu „Latviešu interpunkcija” (Blinkena 1969, 55–95), kas atkārtoti izdota 2009. gadā, un Veltas Rūķes-Draviņas grāmatas „The

Standardization Process in Latvian 16th Century to the Present” nodaļā „Punctuation” par interpunkciju, tās funkcijām un lietošanu (Rūķe-Draviņa 1977, 62–67).

1.3. Interpunkcijas zīmes un to funkcijas rakstu valodā

Interpunkcijai rakstu valodā ir četras funkcijas – gramatiskā, intonatīvā, semantiskā un stilistiskā funkcija. Gramatiskā funkcija nozīmē pieturzīmju lietojumu atbilstoši teksta gramatiskajai struktūrai, piemēram, ar pieturzīmēm atdala vienlīdzīgus teikuma locekļus, iespraudumus, uzrunu un citas teksta vienības. Šādi teikumā ar komatiem tiek atdalīti vienlīdzīgi teikuma locekļi:

„*Tu vari būt vīrišķīgs, godīgs, uzticams, pelnīt naudu, bet tās ir cilvēciskas īpašības, kas var būt ikvienam no mums.*” (Una, 03.2015., 19)

Šajā piemērā redzama īpašības vārda *galvenais* atdalīšana teikumā ar domuzīmi: „*Galvenais – mani saprot, un tāpēc man veicas.*” (Una, 03.2015., 19)

Šādi teikumā atdalīta uzruna: „*Džoel, te Mārtijs!*” (Ievas Stāsti, 31.01.2014., 20)

Interpunkcijas zīmju lietojums intonatīvā funkcijā paredz runāta teksta atspoguļošanu rakstiski, ievērojot pauzes runā. Tā, piemēram, šādi ar daudzpunkti tiek atspoguļotas pauzes: „*Viss pārējais liekas tik... mazsvarīgs. Tik nenozīmīgs.*” (Una, 03.2015., 19)

Semantiskā funkcijā interpunkcijas zīmes lieto atbilstoši teikuma jēdzieniskajām niansēm, piemēram, teikumos „*Sodīt nedrīkst, apžēlot!*” un „*Sodīt, nedrīkst apžēlot!*”, pārceļot komatu, izteikta cita doma.

Stilistiskā funkcijā pieturzīmes lieto gadījumos, kad teksta autors ar tām vēlas izteikt kādu stilistisko papildinformāciju. Šajā teikumā izsaukuma zīme likta iekavās aiz vārda, kuram teksta autors gribējis pievērst uzmanību: „*Atceries ja liec matos masku, kuras sastāvā ir ola, **nekad (!)** nemazgā galvu ar karstu ūdeni – olas daļiņas izvārsies tev tieši matos.*” (Shape, 03.2015., 38). Bakalaura darbā visvairāk uzmanības pievērstas tieši stilistiskajai funkcijai, tās nozīmei tekstveidē.

Ikvienu teksta autora uzdevums ir ar grafisku līdzekļu palīdzību atspoguļot teikumā izteikto domu tā, lai teksta adresāts to varētu skaidri uztvert un tas neradītu pārpratumus. Šim nolūkam valodas rakstu formā tiek izmantotas speciālas grafiskas zīmes – interpunkcijas zīmes jeb pieturzīmes –, ar kurām tekstā parāda vārdu saistījumu sintaktiski un jēdzieniski nozīmīgās grupās, izceļot izteikuma gramatisko organizāciju un iezīmējot emocionālos un

intonatīvos akcentus (Bergmane, Blinkena 1986, 198). Piemēram, ja nākamajā rindkopā ievietotais teksta fragments arī oriģinālā būtu bez pieturzīmēm, būtu grūti saprast, ko teksta autors ar šo tekstu ir vēlējis pateikt, kur liekamas pieturzīmes, kur lietojama kapitalizācija jeb lielie burti:

„izrādās pat neliels bumbulītis uz vēdera trūce var būt dzīvībai bīstams ko ar to darīt griezt ārā vai dzīvot riskējot bet vēl nepatīkamāk ka trūces mēdz atkārtoties” (Ievas Veselība, 16.01.2015., 20)

Teksta fragments ar pieturzīmēm:

„Izrādās, pat neliels bumbulītis uz vēdera – trūce – var būt dzīvībai bīstams. Ko ar to darīt – griezt ārā vai dzīvot riskējot? Bet vēl nepatīkamāk, ka trūces mēdz atkārtoties...” (Ievas Veselība, 16.01.2015., 20)

Taču pastāv arī teksti, kuros apzināti teksta autors var nelietot pieturzīmes un lielos sākumburtus – daiļliteratūrā, piemēram, dzejā un prozā –, bet tas netraucē teksta uztveri:

„tikai tavs nomods / apliecinās / ka vispār tu esi bijis” (Čaklais, 2000, 24)

„viņš kliegtu – pagaidiet! – kaut kas vēl! – nesapratāt! skrietu tiem pakaļ. sviestu ar spieķi. tie aizbāztu ausis ar pirkstiem. ar ceļiem. ar elkoņiem. (..)” (Ozoliņš 1991, 55)

1.3.1. Latviešu literārajā valodā izplatītās interpunkcijas zīmes

Neatkarīgi no tā, cik bieži tekstveidē vērojamas atkāpes pieturzīmju lietojumā, latviešu valodā pastāv un praksē lielākoties tiek izmantotas 16 interpunkcijas zīmes: punkts, izsaukuma zīme, jautājuma zīme, kols, komats, semikols, domuzīme, daudzpunkte, iekavas, divpunkte, pēdiņas, vienpēdiņas, defise jeb savienojuma zīme, apostrofs, slīpsvītra, pusiekava. A. Blinkena min vēl divas interpunkcijas zīmes – diarēze (¨) un biedruzīme (=) –, kas mūsdienās vairs netiek lietotas (Blinkena 2009, 411).

Punkts (.) ir pieturzīme, ko liek stāstījuma teikuma beigās, aiz vārdu saīsinājumiem un kārtas skaitļiem, piemēram, 2. (Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca 2007, 318). Angļu valodā ekvivalents ir full stop, point, vācu – Punkt, krievu – точка, lietuviešu – taškas. Lietots jau katoļu katehismā: „*Summa ieb ehturešchen Chrištites Macibes / prexan themš nemacigems loudems vnd iounems bernems.*” (<http://www.korpuss.lv/senie>, 05.05.2015.)

Izsaukuma zīme (!) ir pieturzīme, ko parasti liek izsaukuma, vēlējuma, pamudinājuma teikuma beigās un aiz īpaši intonētiem izsaukmes vārdiem, piemēram, *Ā!* (Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca 2007, 171). Latviešu valodā izsaukuma zīme kā termins šīs interpunkcijas zīmes nosaukšanai parādījies 1881. gadā, to lietojis Jānis Spīss, vēlāk Oto Plačs (Bergmane, Blinkena 1986, 208). Angļu valodā šīs pieturzīmes nosaukšanai lieto terminu *exclamation mark*, vācu - *Ausrufezeichen*, krievu – *восклицательный знак*, lietuviešu – *šauktukas*. Latviešu rakstos izsaukuma zīme sāk parādīties jau 17. gadsimtā. Georga Manceļa darbā „*Lettische Postill*”, kas izdots 1654. gadā, tā sastopama izsaukuma, vēlējuma un pamudinājuma teikuma beigās (Bergmane, Blinkena 1986, 208). G. Mancelis to lietojis arī aiz atsevišķa vārda, kam piešķirta lielāka emocionalitāte: „*Ba! śacka daśch / kapehtz buhs mann Başniza` eet?*” (<http://www.korpuss.lv/senie>, 05.05.2015.). 19. gs. beigās biežāk nekā mūsdienās spēcīgu emociju parādīšanai blakus lietotas vairākas izsaukuma zīmes, piemēram, „„*Wehstuli!!*” *Reinis peepeschi uzkleedza, ka wisa ehka nolighgojashs. Bl. Pie sk. 1893, 104.*” (Bergmane, Blinkena 1986, 209).

Jautājuma zīme (?) ir pieturzīme, ko parasti liek jautājuma teikuma beigās, retāk aiz atsevišķiem stāstījuma teikumā iekļautiem jautājuma vārdiem vai vārdu savienojumiem ar jautājuma nozīmi, piemēram, *Uz jautājumu kā? grūti atbildēt* (Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca 2007, 175). Termins jautājuma zīme nostiprinājies padomju laika gramatikās, kad to J. Spīss un O. Plačs lietojuši jau 19. gadsimta beigās. Pirms tam lietoti tādi termini kā prasīšanas zīme, jautāšanas zīme, jautājamā zīme u. c (Bergmane, Blinkena 1986, 206–207). Angļu valodā šai interpunkcijas zīmei atbilst termins *question mark*, *interrogation mark*, vācu - *Fragezeichen*, krievu – *вопросительный знак*, bet lietuviešu – *klaustukas*. Jautājuma zīme sastopama jau katoļu katehismā 1585. gadā: „*Ka ņkan tha Pater? Tha pirma lukņschen?*” (<http://www.korpuss.lv/senie>, 05.05.2015.). Līdzīgi kā izsaukuma zīme arī šī pieturzīme G. Manceļa darbos lietota aiz atsevišķiem vārdiem ar spilgtāku jautājuma nozīmi: „*ka? ar Naggeems / jeb ar Naņi*” (<http://www.korpuss.lv/senie>, 05.05.2015.). Ja pirmajā Bībeles tulkojumā jautājuma zīme lietota līdzīgi kā G. Manceļa tekstos (aiz atsevišķiem vārdiem), tad 1739. gada izdevumā tā likta tikai teikuma beigās: „„*Ak Kungs! Kas irr itt ka tu?* (..)” *Bīb. 1739, 2. Moz. 15. 11.*” ((Bergmane, Blinkena 1986, 207–208).

Kols (:) ir pieturzīme, kas tiek lietota, lai norādītu paskaidrojumu, piemēram, vispārinošais vārds, kuram seko vienlīdzīgi teikuma locekļi (Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca 2007, 186). Ekvivalents angļu valodā – *colon*, vācu – *Kolon*, *Doppelpunkt*, krievu – *двоеточие*, lietuviešu - *dvitaškis*. Pirmoreiz parādās 1586. gadā

izdotajā luterāņu katehismā (Blinkena 2009, 56). Kola lietojuma paraugs no luterāņu katehisma jeb Enhiridiona:

„Ješus šzatcy vs šzouwims Maetceklims: Me~rs gir ar yms / lytcz ka man tas Thews šzuutys gir / ta šzuute es yums / vnde kad thas to šzatcy puuthe thas vs **thems**: Jemmeth to šweete Garre / kattrimys yuus tös greekes pammeššet tems gir the pammešte / vnde kattrimys yuus toes patturreššeth / tems gir the patturreethe.” (<http://www.korpuss.lv/senie>, 05.05.2015.)

Komats (,) ir pieturzīme, ko lieto dažādu teikuma komponentu atdalīšanai, piemēram, vienlīdzīgu teikuma locekļu atdalīšanai vai izdalīšanai, piemēram, savrupinājumu, iespraudumu u. c (Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca 2007, 186). Angļu valodā lietots termins comma, vācu – Komma, Beistrich, krievu – запятая, lietuviešu – kablelis. Latviešu rakstībā, nomainot slīpsvītru, ienāk 18. gadsimtā: „5. Kas par šelta=laikeem **buhs**, Kad tee Wahrgi špirgti kļuhs!” (<http://www.korpuss.lv/senie>, 05.05.2015.)

Semikols (;) ir pieturzīme, ko lieto vienu no otras nošķirtu atsevišķas komplicēta salikta teikuma daļas, retāk – vienlīdzīgus teikuma locekļus; ar to nodala arī garākas uzskaitījuma vienības (Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca 2007, 351). Ekvivalents angļu valodā – semicolon, vācu – Semikolon, Strichpunkt, krievu – точка с запятой, lietuviešu – kabliataškis. Pirmoreiz lietots G. Elgera evaņģēlijā (1671). 17. gadsimta beigās to lietojis H. Ādolfijs: „Tad nu irr weens Tehws / ne trihs **Tehwi**; ween dehls / ne trihs Dehli; weens Swehtajs Gars / ne trihs Swehti garri. Ad. 1685, 260.” (Bergmane, Blinkena 1986, 222).

Domuzīme (–) ir pieturzīme, ko lieto atdalītājpieturzīmes, izdalītājpieturzīmes vai vienotājpieturzīmes funkcijā. Tā izdala savrupinājumus, atdala vienlīdzīgus teikuma locekļus no vispārīnātāpvārda, to izmanto izlaistas saitiņas vai citu izlaistu teikuma locekļu vietā, stilistiskā nolūkā arī palīgteikumu nošķiršanai no virsteikuma (Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca 2007, 97–98). Pirmoreiz šis termins minēts 1844. gadā formā domuzīme (Pauls Šacs). Angļu valodā domuzīmei atbilst ekvivalents – dash, vācu – Gedankenstrich, krievu – мире, lietuviešu – brūkšnys. Latviešu iespieddarbos domuzīme parādās 18. gadsimta beigās – G. F. Stendera darbos (Bergmane, Blinkena 1986, 223). Piemērs no G. F. Stendera lugas „Lustesspēle no zemnieka, kas par Muižnieku tape pārvērsts”: „Teescham - es klaudšīnašchu - Heiša, Maušchel, izsnahz!” (<http://www.korpuss.lv/senie>, 05.05.2015.). Jau kopš 18. gadsimta domuzīmi lieto, lai nošķirtu teikuma komponentus, piemēram, „Tas labbaks uhdens dzerschanai irr awotu-

uhdiŃsch, kas .. tihrs kà gaisš izskatahs – arridzan akku- uhdiŃsch ne irr smahdejams .. Stend. Agg. 1796, 96.” (Bergmane, Blinkena 1986, 224).

Daudzpunkte (...) ir pieturzīme, kas galvenokārt tiek lietota stilistiskos nolūkos. Teikuma beigās tā norāda uz iespējamu domas turpinājumu vai zemtekstu, bet starp teikuma vārdiem tā var atspoguļot pauzes, iezīmēt stilistisku norobežojumu. Ar daudzpunkti parāda, ka nav pabeigts kādu parādību uzskaitījums (Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca 2007, 78). Pirmoreiz šis termins lietots Stērstu Andreja grāmatā „Latviešu valodas mācība”, kas izdota 1880. gadā, formā daudzpunkts (Blinkena 2009, 99). Angļu valodā šī termina ekvivalents ir dots, vācu - Auslassungspunkte, Gedankenpunkte, krievu – многоточие, lietuviešu – daugtaškis. Latviešu interpunkcijā šī pieturzīme sāk parādīties 18. gadsimtā kopā ar daļu no mūsdienās lietotajām pieturzīmēm tādām kā domuzīme, apaļās pēdiņas, apostrofs. Tas noticis gadsimta beigās Vecā Stendera darbu ietekmē (Blinkena 2009, 65). Agrāk tagadējo trīs punktu vietā tā apzīmēta ar četriem un vairāk punktiem, piemēram, Z. Zūleksa un H. Zīles grāmatā „Vadonis latviešu valodas mācībā” (1891): *Es gāju viņam pakaļ.....* (Blinkena 2009, 101).

Iekavas ir divpusēja izdalītājpieturzīme. Ir 4 veidu iekavas: apaļās iekavas (()), kvadrātiekas ([]), figūriekavas ({ }) un slīpās iekavas (/ /). Apaļās iekavas no pārējā teksta izdala iespraustus papildinājumus vai paskaidrojumus, iezīmē no literārās valodas viedokļa liekas skaņas, piemēram, *āboliņ(i)s*, saistītas vārdformas vai saturiski niansētus izteiksmes variantus, piemēram, *redaktors (izdevējs)*. Kvadrātiekas lieto, lai iezīmētu fakultatīvus vārdus vai vārdkopas sastāvdaļas, piemēram, *anglīcījisms* un kā tehnisku zīmi. Figūriekavas tiek lietotas valodas parādību un likumu shematiskajos atspoguļojumos u. c. Slīpajās iekavās raksta fonēmas, piemēram, /e/ (Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca 2007, 150). Pirmais ar terminu klambari apaļās iekavas un kvadrātiekas piemin Gustavs Braže 1857. gadā, bet termins iekavas parādījies 1882. gadā līdz ar O. Plača gramatiku (Bergmane, Blinkena 1986, 232). Angļu valodā iekavām atbilst termins brackets, vācu - Klammern, krievu – скобки, lietuviešu – skliausteliai. Apaļās iekavas, kvadrātiekas un figūriekavas latviešu iespējamos tekstos parādījušās jau G. Manceļa darbos 17. gadsimtā (Bergmane, Blinkena 1986, 232). Piemērs no G. Manceļa „Mazā katehisma”:

„Tee Wätzaki / kattri labb preekšchan štahw / tee gir ohter teek czeenitini / wißwairahk tee kattri štrada eekšchan (Deeva) Wahrdu / vnd eekšchan to Mahzibu.”
(<http://www.korpuss.lv/senie>, 05.05.2015.)

Pēdiņas („”) ir divpusēja pieturzīme, ko rakstos lieto tiešās runas un citātu atdalīšanai, dažādu simbolisko un īpašvārdisko nosaukumu apzīmēšanai, piemēram, luga „Uguns un nakts”, arī – lai izceltu vārdus un vārdu savienojumus, uz kuriem rakstītājs teikumā grib vērst īpašu uzmanību (Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca 2007, 293). Pirmais ar terminu uzrādīšanas zīme šo pieturzīmi min G. Braže 1857. gadā, bet termins – pēdiņas – parādījies 1881. gadā J. Spīsa lietojumā (Bergmane, Blinkena 1986, 234). Angļu valodā pēdiņām atbilst termins inverted commas, quotation marks, vācu - Anführungszeichen, Anführungsstriche, krievu – кавички, lietuviešu – kabutės. Latviešu rakstos pēdiņas parādās 18. gadsimta beigās. Sākotnēji tās lietotas tikai tiešās runas un citāta izdalīšanai, piemēram, „„L. .. Tu sauci: „**Wiss irr beigts!**” / W. Un es, preeksch ka irr gahdahts, / Arr saucu: **Wiss irr beigts!**” Liturģ. 1797, 56.” (Bergmane, Blinkena 1986, 235).

Vienpēdiņas (“) ir rakstzīme, ko lieto augu un dzīvnieku šķirņu nosaukumu un vārdu nozīmju paskaidrojuma, piemēram, *skroderis ‘drēbnieks’* grafiskai apzīmēšanai (Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca 2007, 449). Ekvivalents angļu valodā – quotation marks, vācu – „halbe” Anführungszeichen, krievu – одинарные кавычки. Latviešu rakstībā parādās tika 19. gadsimta beigās tiešās runas funkcijā: „*Nesaki tu ‘juhs’,” mahte runaja labinādama .. Bl. Pie sk. 1893, 53.*” (Bergmane, Blinkena 1986, 238).

Defise (-) ir rakstzīme, ko lieto vārda dalīšanai zilbēs vai morfēmās, vārda daļas, burta vai burtkopas izlaiduma parādīšanai (piemēram, *māj-a*) u. c. funkcijās (Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca 2007, 80). Ekvivalents angļu valodā – hyphen, vācu – Bindestrich, krievu – дефис, lietuviešu – defisas, brūkšnelis.

Apostrofs (’) ir rakstzīme, kas norāda uz burta vai burtkopas izlaidumu vai atmetumu, piemēram, sunīt’s (Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca 2007, 38). Ekvivalents angļu valodā – apostrophe, vācu – Apostroph, krievu – апостроф, lietuviešu - apostrofas. Latviešu rakstos lietots jau 16. gadsimtā. 17. gadsimtā tas izmantots dzejā:

„Swehtam Garram arridzan

Sakkam Slaw’ un Pateikschan’. GL 1685, 4.” (Bergmane, Blinkena 1986, 238–239)

Slīpsvītra (/) ir rakstzīme, ko lieto daļā divkponentu savienojumu, piemēram, *a/s ‘akciju sabiedrība’* u. c. funkcijās (Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca 2007, 368). Ekvivalenti: angļu valodā – slash, vācu – Schrägstrich, krievu – поперечная линия, lietuviešu - įstrižas brūkšnelis. Lietota jau 16., 17. gadsimtā:

„Myli **Braļi** / kad mehß to **Şinnam** / ar wahrdu to **laiku** / ka ta Stunda klahte **gir** / aukşcham czelltees no Meeghu (aişto muhşşa Peştişchanna taggad tuwaka **gir** / nhe ka mehş titzeyam)Ta Nactz gir **paghayuşşi** / beth ta Deena gir daggayuşşi.” (<http://www.korpuss.lv/senie>, 05.05.2015.

Pusiekava () rakstos lietota aiz arābu cipariem vai atsevišķiem alfabēta burtiem, norādot secību, piemēram, **I**) (Blinkena 2009, 416).

Latviešu literārās valodas rakstos tiek izmantotas arī citas grafiskās zīmes tādas kā vienlīdzības zīme (=), pluszīme (+), mīnuszīme (–), reizināšanas zīme (**x**), atkārtojuma zīme (:,:), sejiņa jeb emotikons (:), :() un zvaigznīte (*). Lielākā daļa no tām, pretēji interpunkcijas zīmēm, tiek izmantotas kā matemātiski simboli. Šajā piemērā redzams pluszīmes un vienlīdzības zīmes lietojums: „**2 + 2 = 4**”, bet šajā emotikona jeb sejiņas lietojums tekstā: „*Tagad pa māju atpūšos. Kur vai aizbraukt patrennēties šausanā. Garlaicīgi nav ko **darīt.*** :)” (www.kasjauns.lv, 20.01.2015.)

1.3.2. Interpunkcijas zīmju klasifikācija un funkcijas rakstu valodā

Pieturzīmju klasifikācijas iespējas ir dažādas. Atkarībā no to novietojuma teikumā tās iedala divās grupās, proti, teikuma beigu pieturzīmes un teikumā ievietotās pieturzīmes. Teikuma beigu pieturzīmes norāda uz to, ka kāda teksta vienība beidzas un sākas nākamā, vai arī uz teikuma modalitāti – stāstījuma teikums, izsaukuma teikums, jautājuma teikums, vēlējuma teikums, pamudinājuma teikums. Savukārt teikumā ievietotās pieturzīmes atrodas starp teikuma vārdiem un komponentiem un norāda gan uz to robežām, gan savstarpējām attieksmēm.

Ņemot vērā veidu, kā tiek parādīts teksta sintaktiskais vai jēdzieniskais dalījums, A. Blinkena grāmatā „Latviešu interpunkcija” izdalījusi īstās pieturzīmes, pie kurām pieder punkts, komats, semikols, kols, domuzīme, iekavas (gan apaļās, gan kvadrātiekas), izsaukuma zīme, jautājuma zīme un daudzpunkte, un papildu pieturzīmes, kas palīdz lasītājam uztvert tekstu, piemēram, pēdiņas, vienpēdiņas, divpunkte, apostrofs un defise (Blinkena 2009, 53).

Šajā piemērā redzams vienpēdiņu izmantojums tekstā: „*Droši vien daudzi puķkopji pēdējās Rīgas un Maskavas ziedu izstādēs būs jūsmojuši par sevišķi skaisto rožu šķirni ‘**Super Star**’ .. (DD)*” (Blinkena 2009, 406).

Šajā piemērā redzams īsto pieturzīmju – punkta un jautājuma zīmes – un papildu pieturzīmes – pēdiņu lietojums tekstā:

„*„nejauka” ja jau dievs pastāv tad kāpēc tādu mazu dvēselīti ir jāatņem.? šie dievticīgie brīžam liekas tik **debīli**. (..) (www.kasjauns.lv, 22.11.2014.)*

A. Blinkenas grāmatā „Latviešu interpunkcija”, ņemot vērā pieturzīmju funkcijas, tās iedalījusi divās grupās – atdalītājpieturzīmes un izdalītājpieturzīmes. Pieturzīmes, kas pieder pie pirmās grupas, var funkcionēt pa vienai vai arī būt vairākas vienā teikumā neatkarīgi cita no citas. Šīs pieturzīmes parasti atdala un reizē arī saista atsevišķus teikuma komponentus vai teikuma locekļus, kā arī var atdalīt vienu no otra atsevišķus teikumus. Pie atdalītājpieturzīmēm pieder tādas interpunkcijas zīmes kā punkts, izsaukuma zīme, jautājuma zīme, semikols, kols, domuzīme un daudzpunkte (Blinkena 2009, 51).

Šajā piemērā redzams, kā komats vienu no otra atdala vienlīdzīgus teikuma locekļus: „*Latvieši ir ļoti **laipni, draudzīgi** un patiesi ieinteresēti citos.*” (Privātā Dzīve, 16.12.2014., 10)

Šajos piemēros redzams atdalītājpieturzīmju – punkta un jautājuma zīmes – lietojums teikuma beigās:

„*Kurš jūsu ģimenē ir galvenais – vīrs vai **sieva?** Mūsu ģimenē valda **divegoisms.**”* (Privātā Dzīve, 16.-22.12.2014., 35)

Šajā piemērā lietots kols:

„*Es viņam **prasīju:** „Kāpēc tu tik cietsirdīgi ar mani izrīkojies?” Viņa **teica:** „Likteņa spieta.”*” (Patiesā Dzīve, 26.09.2014., 40)

Savukārt otrās grupas pieturzīmes tādas kā iekavas, pēdiņas, komati un domuzīmes var funkcionēt tikai pāros. Šīs pieturzīmes parasti tiek lietotas, lai teikumā atdalītu iespraudumus un paskaidrojumus, piemēram:

„*Bet viņa kuģi – **taisni neticami** – slīka arī bezvēja laikā.* (J. Grants)” (Blinkena 2009, 51–52, 384).

„*Vakar jau te bija runa par nepieskaitāmu un agresīvu dzērāju, kas visiem draud, mēģina klusiņām ielavīties Stokholmā dzīvojošā kaimiņa pieliekamā, lai nočieptu skābu gurķu burku, ja ne savādāk - tad ik pa laikam izgāž blakus dzīvokļu durvis, lai ievāktos tur un*

pasludinātu par savu dzīves vietu (Ukraina, Baltija, Kaukāzs, Somija utt.), beigu beigās - gatavs arī uzspridzināt visu māju ... (..)” (www.apollo.tvnet.lv, 21.10.2014.)

Tekstveidē ir vienlīdz svarīgas visas iepriekš minētās pieturzīmes, jo katrai no tām ir savi uzdevumi, kas jāveic konkrētā tekstā, un katra no tām ir daļa no sistēmas, kura darbojas tikai tad, ja katrs tās elements pilda savas funkcijas, piemēram, vārdi veido teikumus, teikumi veido tekstu, pieturzīmes atdala vienu no otras teikuma daļas un teikumus utt.

2. Stilistikā papildinformācija tekstveidē

Lai cilvēki varētu sazināties savā starpā un saprast viens otru jebkurā dzīves situācijā, nepietiek tikai ar neverbāliem līdzekļiem – sejas mīmiku, žestiem, kustībām u. c. –, nepieciešams saziņā izmantot arī verbālos izteiksmes līdzekļus – vārdus, teikumus gan mutvārdos, gan rakstveidā. Tāpat kā vārdus, teikumus un citas teksta vienības var izteikt gan rakstiski, gan mutiski, tā arī emocijas un attieksmi iespējams paust gan neverbāli ar mīmiku, žestiem un kustībām, gan verbāli – vai nu runā un rakstos ar vārdiem un teikumiem, vai rakstos ar dažādiem grafiskiem līdzekļiem, piemēram, ar interpunkcijas zīmēm, attēliem.

Šajā nodaļā tiek aprakstīta gan konotācijas izpratne un tās nozīme tekstveidē, gan aplūkots interpunkcijas un stilistikās papildinformācijas saistījums un lietojums stilistikā funkcijā.

2.1. Konotācijas izpratne un nozīme tekstveidē

Termins *konotācija* latviešu valodniecībā apzīmē kādas valodas vienības, piemēram, vārda vai teikuma jēdzieniskā satura uzslāņojumu – stilistisku nokrāsu, emocionālu saturu, pozitīvu vai negatīvu vērtējumu u. c. (Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca 2007, 189). Šis termins tiek lietots arī citu tautu valodniecībā, piemēram, angļu valodā atbilstošais termins ir *connotation*, krievu – *коннотация*, lietuviešu – *konotacija*. Angļu valodniecībā ar terminu *konotācija* tiek saprasta vārdos izteikta personiskā attieksme, asociācijas (Crystal 1987, 417). Krievu valodniecībā *konotācija* ir vārda vai izteiksmes semantiskās vai stilistiskās nokrāsas, kuras uzslāņojas uz tā nozīmes, tās veicina dažāda veida ekspresīvi emocionālu vērtējumu un var piešķirt izteikumam svinīgumu, rotaļīgumu, familiārumu utt. (Словарь лингвистических терминов 1966, 203). Lietuviešu valodniecībā termins *konotācija* apzīmē valodas vienības blakus nozīmi, kas satur semantisku vai stilistisku elementu, saistītu ar pamatnozīmi; ar emocionāli ekspresīvu vai vērtējošu nozīmes niansi (www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Konotacija, 05.05.2015.). Konotācijas izpratne latviešu, angļu, krievu un lietuviešu valodniecībā pamatos sakrīt, jo ar to tiek saprasta stilistikā papildinformācija, kas piemīt kādai valodas vienībai, piemēram, latviešu – *cūka*, angļu – *swine*, krievu – *свинья*, lietuviešu – *begēdis* ar nozīmi ‘nekauna, riebeklis’ (www.letonika.lv, 05.05.2015.).

Šajā darbā ar terminu *konotācija* tiek saprasta papildinformācija. Tai ir 2 veidi:

- stilistiskā papildinformācija – saistīta ar konkrētu stilu, piemēram, zinātniskajā stilā biežāk lietotas tādas pieturzīmes kā punkts, komats, daiļliteratūrā gan tiek, gan netiek izmantotas pieturzīmes, bet publicistikā izmanto gan atsevišķas pieturzīmes vai to kombinācijas, gan no tām veidotus emotikonus;
- emocionālā papildinformācija – saistīta ar cilvēka emocijām; rodas cilvēkam runas situācijā, parādot savu attieksmi vai emocijas. Grafiski to atspoguļo ar interpunkcijas zīmēm vai emotikoniem.

Tā kā abus papildinformācijas veidus, analizējot tekstā lietotās pieturzīmes, grūti nošķirt, tad šajā bakalaura darbā tie netiks atsevišķi nodalīti, bet tiks runāts par stilistisko papildinformāciju, kas piemīt interpunkcijas zīmēm tekstā.

Konotatīvās papildinformācijas izteikšanas iespējas ir dažādas. Konotācija piemīt gan vārdiem, gan vārdu morfēmām (Laua 1969, 105). Vienlaicīgi tekstā konotatīvo papildinformāciju var izteikt gan ar vārdiem, gan grafiskiem līdzekļiem – interpunkcijas zīmēm. Šajā piemērā redzams interesants daudzpunktu lietojums, tās liktas gan teikuma sākumā, gan beigās:

„(..) Jā, ko tad es īsti daru? / ... **Audzīnu**, loloju, mācu, / Slavēju, **rāju** ... / – Un vēl?”
(Elksne 1988, 275)

Šādi dzejā stilistiskos nolūkos domuzīmes izmantotas vienlaicīgu teikuma locekļu atdalīšanai: „*Gaišs kluss – silts – mīksts – pelēks, / nu, izteikt trūkst vārdu! (..)*” (Bārda 1990, 31)

Stilistiskā nolūkā blakus var tik lietotas vairākas domuzīmes. Tā teksta autors pievērš lasītāja uzmanību teksta saturam, norāda uz lielāku pauzi (Vītola 1977, 66). Šādi blakus vairākas domuzīmes lietojusi Aspazija dzejas izlasē „Lirika”: „*Tā pēdējā agonija – – – / Un galviņa līkst – un uzveikts bija...*” (Aspazija 1956, 128).

Cilvēka emocijas, tāpat kā vērtējums, var būt gan pozitīvas, gan negatīvas. A. Laua grāmatā „Latviešu leksikoloģija” norādījusi, ka „pozitīvs vērtējums izsaka cildinājumu, cieņu, labvēlību, maigumu.” (Laua 1969, 103) Turpretim negatīvais vērtējums – nelabvēlību, nievājumu, nicinājumu, nosodījumu, necieņu, ironiju (Laua 1969, 104).

Šajos piemēros redzams, kā pozitīvs vērtējums daiļliteratūrā pausts ar izsaukuma zīmi teikuma beigās:

„Cik patīkams bija viņā [pirtī] siltums: ne tev sāpēja galva, ne acis, nedz arī dūmi koda **rīklē!** (Apsīšu J.)” (Blinkena 2009, 170)

„Nē, bet kas par lielu prieku: jūs arī **te!** (R. Blaumanis)” (Blinkena 2009, 171)

Pozitīvs vērtējums var tik izteikts arī cita veida tekstos, piemēram, publicistikā. Šādi tas ar izsaukuma zīmi teikuma beigās un kapitalizāciju atspoguļots interneta portāla www.kasjauns.lv sadaļā Komentāri:

„Kolosāla atmosfēra, superīga pati **ideja!**

AR LEPNUMU, ka tur bijām visa ģimene.” (www.kasjauns.lv, 18.01.2014.)

Šādi daiļliteratūrā var tikt izteikts negatīvs vērtējums ar izsaukuma zīmi:

„Vai tiem nu ir **prāts!** Šitādu knirpi palaist vienu tādā burzmā. (A. Upīts)” (Blinkena 2009, 151)

„Pati vien vainīga esi – / Ko nu zūdies, ko **lūdies!** / Pati no laba prāta / Gribēji nocietināties.” (Elksne 1988, 329)

Rakstiski negatīvs vērtējums parādās arī interneta vidē – interneta portālu komentāros. Šajā piemērā lietota daudzpunkte un izsaukuma zīme negatīvā vērtējuma grafiskai attēlošanai:

„Skolas sleedz, slimnīcas sleedz, reišus **sleedz....** Nost valdību, kas tautu ved uz **iznicību!**” (www.kasjauns.lv, 21.01.2015.)

2.2. Interpunkcija un stilistiskā papildinformācija

Ar interpunkcijas zīmēm tiek grafiski attēlota gan vārdiska teksta intonācija, piemēram, ar izsaukuma vai jautājuma zīmi izsaukuma vai jautājuma teikuma beigās, gan teksta autora attieksme vai emocijas, piemēram, šajā piemērā izsaukuma teikuma beigās blakus lietotas trīs izsaukuma zīmes:

„**Darbs!!!** Visprecīzākais, gadu tūkstošos pārbaudītais mērinstruments ne tikai preces vērtībām, bet arī cilvēku attiecībām. (J. Streičs)” (Blinkena 2009, 371).

J. Rozenbergs grāmatā „Latviešu valodas stilistika” norādījis, ka, pateicoties tam, ka cilvēkam ir bagāta, daudzveidīga jūtu gamma, emocijas var būt gan pozitīvas, gan negatīvas (Rozenbergs 1995, 187). Ar interpunkcijas zīmēm – izsaukuma zīmi, jautājuma zīmi un

daudzpunkti – un to kombinācijām iespējams atspoguļot milzum daudz cilvēka gribas un jūtu izpausmju, piemēram, sajūsmu, prieku, sašutumu, dusmas u. c (Abaravičius 2002, 21).

Šajos piemēros redzams, kā daiļliteratūrā var tikt paustas pozitīvas emocijas, piemēram, sajūsmu var izteikt grafiski ar izsaukuma zīmēm. Tās papildina teikumā pausto informāciju:

„*O, kā es vēlētos būt kopā ar jums tajā Atlantikas **ekspedīcijā!** (V. Lācis)*” (Blinkena 2009, 151)

Pozitīvas emocijas tādas kā prieks un sajūsma ar izsaukuma zīmēm tiek atspoguļotas arī publicistikā:

„***Super! Apsveicu!!!** Lai veicas arī **turpmāk!** Pāāāriet bailes, pāāāriet bailes... ;)*” (www.kasjauns.lv, 25.01.2015.)

Arī negatīvās emocijas var izteikt ar interpunkcijas zīmēm. Izsaukuma zīmes apvienojumā ar jautājuma zīmēm norāda uz to, ka teikumam vienlaicīgi piemīt gan izsaukuma, gan jautājuma teikuma modalitāte. Jo vairāk izsaukuma un jautājuma zīmju lietots paralēli, jo spēcīgākas emocijas teikumā tiek izteiktas:

„*Pfi tu tukšā! Vēl drusku un būšu šo paslavējis. Baigais greipfrukts, johaidī. Es nu tagad nezināšu, ka man sāp galva. Par ko viņš, karamba tāds, mani **tur?!!***” (Ozoliņš 1991, 99)

„*Nu kāpēc nevar ļaut noskatīties pasākumu pa TV un tad rakstīt par **uzvarētājiem?!!***” (www.kasjauns.lv, 25.01.2015.)

„*Kāpēc tik debīls virsraksts? Vai te dažiem jau ir Krievija un mūsu tauta tagad ir **krievi?!!** (..)*” (www.kasjauns.lv, 13.05.2015.)

Rakstītā tekstā negatīvo emociju izteikšanai tiek lietotas arī daudzpunktes. Starp teikuma vārdiem tās norāda uz pauzēm, kas psiholoģisku vai citu iemeslu dēļ var rasties runas situācijā, bet teikuma beigās tā liecina par to, ka runātājs teikumu nav pabeidzis līdz galam:

„*Ja es būtu tevi sapratusi, / Ja es **būtu...** tagad čukstu klusi: / Nu par vēlu, dusi, mīļā, dusi, / Dusi, kur es tevi atstājusi, / Trejas saules smilšu **uzbērusi...***” (Elksne 1988, 372)

„*Tās Dona dziesmas visas ir uz vienu šniti, **ņaudulīgas un gaudulīgas, liekas, ka tūliņ sāks raudāt...** Un nekas nemainās, gaudo tik tālāk, ne Anglija, ne Indija neko nav devusi, bet deguns gan vareni **augšā.....***” (www.kasjauns.lv, 25.01.2015.)

Nereti izsaukuma zīme kā stilistiska pieturzīme tiek lietota ar mērķi parādīt savu attieksmi vai emocijas, kas saistītas ar kādu procesu, notikumu utt.:

„Zināju jau, ka jūs tā jautāsiet. Man sekretārs .. uzdeva to sastādīt. Taču **vēl (!)** nav iznācis laika. (PJ)” (Blinkena 2009, 370)

„Apsveikumi **Donam!** Bet ja es balsotu, tad par **IGO !**“ (www.kasjauns.lv, 25.01.2015.)

Izsaukuma zīme var parādīties aiz atsevišķiem izsaukuma vārdiem, ja runātājs vēlējies tos vairāk izcelt, pievērst tiem uzmanību:

„**Ā!** Čūskas acis zib kā divas dzirkstis! (Rainis)” (Blinkena 2009, 370)

Kā beigu pieturzīmi teikumā var lietot izsaukuma kopā ar jautājuma zīmi, ja teikumu jāuztver gan kā jautājuma, gan kā izsaukuma teikumu:

„„Teicu: par jaunu!” – „Par **jaunu?!**” asinis saskrēja Elmāram sejā. (J. Grants)” (Blinkena 2009, 131)

Stilistiskās papildinformācijas izteikšanai daiļliteratūrā var tik izmantotas arī pēdiņas. Tajās raksta vārdus, kam vēlas pievērst uzmanību:

„Dzejas nākotni izlēma nevis „salonu lauvas”, bet neatzītie, „**noplīsušie**” Parīzes poēti, kuru pirmā vijole bija kāds Vilhelms Alberts Vladimirs Aleksandrs Apolinārijs de Kostrovickis, pa pusei polis, pa pusei itālietis, imigrants bez pavalstniecības, kurš 1902. gadā pirmo reizi publicējās ar pseidonīmu Gijoms Apolinērs.” (Elsbergs 1987, 40)

3. Stilistiskā papildinformācija publicistikā

Tekstu neveido tikai vārdi ar stilistisko papildinformāciju vai bez tās, bet arī teikumu un citu teksta daļu saistītājas – interpunkcijas zīmes. Tām ir liela nozīme tekstveidē, jo interpunkcijas zīmes gan iezīmē robežas starp teksta daļām, gan norāda uz stilistisko papildinformāciju kā teikuma beigās, tā starp teikuma daļām.

Šajā nodaļā sniegts ieskats publicistikas stila izpratnē, kā arī aprakstīts stilistiskās papildinformācijas lietojums publicistikā. Ja otrajā nodaļā par stilistisko papildinformāciju tekstveidē tika analizēti un aprakstīti piemēri, kas ekscerpēti no daiļliteratūras (dzeja, proza) un salīdzināti ar piemēri no interneta vides, tad šajā un arī ceturtajā nodaļā pēc stilistiskajām funkcijām analizēti tikai no publicistikas materiāliem – periodiskajiem izdevumiem un interneta portālu komentāriem – ekscerpētie piemēri.

3.1. Publicistikas stila izpratne

„Valodniecības pamatterminu skaidrojošajā vārdnīcā” doti divi publicistiku raksturojoši termini – *publicistikas stils* un *publicistikas valoda*. Latviešu valodas terminam publicistikas stils angļu valodā atbilst termins *publicist style*, vācu valodā – *Stil der Publizistik*, krievu valodā – *газетно-публицистический стиль, газетный стиль*, lietuviešu valodā – *publicistinis stilius*. Savukārt latviešu valodas terminam *publicistikas valoda* angļu valodā atbilst termins – *language of mass media*, vācu valodā – *Sprache der Publizistik*, krievu valodā – *язык публицистики*, lietuviešu valodā – *publicistinė kalba*.

Ar terminu *publicistikas stils* saprasts funkcionālais valodas paveids, ko lieto plašsaziņas līdzekļos un kurā izmanto gan zinātniskā, gan daiļliteratūras, gan sarunvalodas stila elementus. Publicistikas stila pazīmes: aktualitāte, mērķtiecīgums, konkrētība, plašs mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu lietojums, daudz īpašvārdu, plašāk pazīstamu terminu un profesionālismu (Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca 2007, 317).

Savukārt *publicistikas valoda* ir valoda, ko izmanto plašsaziņas līdzekļos: presē, radio, televīzijā, daļā interneta publikāciju u. c (Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca 2007, 317–318). Tātad tam ir gan runas, gan rakstu forma.

Publicistikas stilam ir šādas funkcijas:

- ietekmējošā – teksts autors var ietekmēt vai mainīt sabiedrības domāšanu sev vēlamā virzienā;

- izglītojošā – tekstā paustā informācija dod iespēju apgūt ko jaunu;
- audzinošā – teksta autors ar sevis radīto tekstu starpniecību var iegūt sev domubiedrus, ieaudzinot viņos konkrētu viedokli par kādu jautājumu;
- popularizējošā – publicistikas teksti popularizē un plašāku sabiedrību iepazīstina ar konkrētu informāciju par kaut ko neparastu, ar pazīstamiem cilvēkiem, tekstu autoriem publicējot aizvien jaunu un jaunu informāciju;
- organizējošā – ar publicistikas tekstiem ir iespējams organizēt sabiedrību;
- izklaidējošā – iespējams uzzināt ne tikai jaunu informāciju, bet arī labi pavadīt laiku lasot preses izdevumus vai rakstus interneta portālos (Kvašīte 2013, 185)

Tam ir trīs apakšstili: informatīvais, analītiskais, ekspresīvais. Pie informatīvā apakšstila pieder hronika, ziņa, informācija, pārskats, reportāža, intervija; pie analītiskā apakšstila – korespondence, ievadraksts, problēmraksts, recenzija, apskats; pie ekspresīvā apakšstila – raksts, recenzija, miniatūra, feļtons (Kvašīte 2013, 180).

3.2. Stilistiskās papildinformācijas izteikšana publicistikā

Iespējas parādīt stilistisko papildinformāciju gan runātā, gan rakstītā valodā ir dažādas. Valodas runas formā vārdus, teikumus un citas runas vienības tiek papildinātas ar sejas mīmiku, žestiem un kustībām. Savukārt, lai rakstos iespējami tuvu varētu atspoguļot runātu tekstu un parādīt runātāja attieksmi un emocijas, tiek izmantotas ne tikai grafēmas, kas atspoguļo runāto valodu, bet arī speciāli grafiski līdzekļi, piemēram, interpunkcijas zīmes, no tām radītie emotikoni, kā arī attēli, krāsas, zīmējumi utt.

Atkarībā no tā, kādas funkcijas veic konkrēts teksts (piemēram, komunikatīvā vai izklaidējošā funkcija) vai ko teksta autors ar to vēlēties pateikt, tiek lietoti dažādi grafiskie teksta izpausmes līdzekļi, piemēram, dažādi šrifti, interpunkcija vai pasvītrojumi (Vītola 1996, 75). Publicistikas stila rakstu formā tiek lietoti gan iepriekš minētie grafiskie līdzekļi – šrifta maiņa, interpunkcijas zīmes, pasvītrojumi –, gan no interpunkcijas zīmēm veidotie emotikoni.

Preses izdevumos (žurnālos, avīzēs) lielākoties dominē interpunkcijas zīmju lietojums stilistiskā funkcijā. Izsaukuma zīme paspilgtina teikumā izteikto domu, norāda uz pastiprinātu emocionalitāti:

„Tā ir mana bagātība un milzu laime, ka sešpadsmit gadus dzīvoju līdzās tādai **personībai!** (..)” (Ievas Stāsti, 12.-25.09.2014., 18)

„– Atvainojiet, kāda šeit WI-FI parole?

–Te taču ir **bēres!!!**

–„Bēres” ar lielo vai mazo burtu?” (Kas Jauns, 20.-26.01.2015., 52)

Interpunkcijas zīmju lietošanas principos minēts, ka stilistiskos nolūkos izsaukuma zīmes var dubultot (!!) vai trīskāršot (!!!) (Blinkena 2009, 371; Ceplītis, Rozenbergs, Valdmanis 1989, 254). Mūsdienās interneta portālu komentāros vērojamas atkāpes no šī interpunkcijas principa, jo izteiktās domas pastiprināšanai blakus tiek lietotas četras vai pat vairāk izsaukuma zīmes:

„*aiii! Nu ko var ņemties!? Būtu vinnējusi Olga vai Dons, tāpat daaaaudzi **hubinātu!!!!***
*Nekad jau nevienam viss nebūs **labi!!!!!!!!!!!!***
(..)” (www.kasjauns.lv, 25.02.2014.)

Interpunkcijas zīmes stilistiskā funkcijā tiek lietotas arī reklāmās, piemēram, šajā piemērā no žurnāla „Cosmopolitan” blakus lietotas trīs izsaukuma zīmes, lai paustu pozitīvas emocijas:

Stilistiskā funkcijā var tikt lietotas dažādas interpunkcijas zīmju kombinācijas, piemēram, ?! !? !... ?... u. c (Kniūkšta, Lyberis 1996, 50). Izsaukuma zīmi lieto kopā ar jautājuma zīmi, ja teikumam vienlaikus ir gan jautājuma, gan izsaukuma teikuma raksturs. Reizē paustas gan emocijas, gan uzdots jautājums:

„*Oi, nu kāpēc es tik daudz **apēdu?!***” (Ievas Veselība, 30.12.2014., 38)

„*Caur dzīvnieku tirgu piesarkusi mamma aiz rokas velk raudošu puisēnu un pukst:*
*”Trīs kaķi! Divi suņi! Kādu vēl, sasodīts, tev **ērgli?!***” (Dace Rukšāne)” (Vakara Ziņas, 13.03.2015., 44)

„God.LTV vadība! Vai tiešām Panorāmas diktors Geste nevar pirms raidījuma uzsākšanās iepazīties ar lasāmo tekstu?Nu cik var **pārteikties?!!**Katras ziņas muļķīgas pārteikšanas,vai trūkst profesionālu diktoru ,ka ziņu raidījums jāvada acīmredzamam amatierim:(?!!)” (www.ltv.lsm.lv, 12.05.2015.)

Savukārt, ja teikums galvenokārt domāts kā izsaukuma teikums, tad pirmā tiek lietota izsaukuma zīme, bet otrā jautājuma zīme:

„Mani pārņēma milzīgs kauns justies slikti – tu esi vesela, tev ir ģimene, tev ir mīloši cilvēki apkārt, brīnumains darbs. Ko viens cilvēks var ņemties un destruktīvi sevi **ārdīt!?**” (Una, 03.2015., 15)

„Droši vien daudzi, uzzinot, ka gleznoju Martu, nodomāja – ārpriekš! Kur vēl **trakāk!?** Bet tieši tas man palīdzēja.” (Una, 03.2015., 28)

„Bet ko Tu saki par Maskavu? Ko Tu vari pateikt par Ušakova mīļajiem skandināviem, mēs visi jau sen **zinām!?**” (www.kasjauns.lv, 13.05.2015.)

Šajos piemēros no interneta portālu komentāriem lietotas vairākas jautājuma zīmes, lai īpaši pievērstu uzmanību jautājumam:

„vai Jums abiem viss **OK????** ko tālāk? rutīna un garlaicīgā **kopdzīve??** nevar būt!!!!” (www.delfi.lv, 23.11.2014.)

„Vai vēstnieks nedaudz nepārsniedz savas pilnvaras,man liekas ka vēstniekam būtu jābūt politiski korektam pret to valsti kurā uzturas,man viņš vairāk atgādina spiegu un destabilizatoru....cik ilgi auklēsies ar tādu DP,vai Latvijai ir droši tāds **Vešņakovs?????**” (www.kasjauns.lv, 17.01.2015.)

Daudzpunkte kā stilistiska pieturzīme norāda uz pauzēm runā un uz to, ka runātājs nav pabeidzis teikumu līdz galam:

„Edvarts stāvēja krastā un sauca tēti, pilnā balsī **kliedza...**” (Ieva, 17.09.2014., 16)

„Saprotu, ka nekad nekas tāds uz skatuves nav iespējams – skaņas, ko radītu tāda konstrukcija, vai fizikas likumu **dēļ...**” (ir, 27.11.-03.12.2014., 43)

„,,Mūs saveda kopā liktenis. Iepazināmies mājas ballītē. Man iepatikās Andra skaistās, zilās acis **un...** viņa uzvārds – Brīnums.”” (Ievas Stāsti, 12.-25.09.2014., 15)

„Baidos Krievija nevar to atļauties... Samazināt kodolieročus- ko vēl **ne** Lielākā valsts pasaulē kuru apdzīvo nieka 140 milj. iedzīvotāju kuri turpina izmirt un degradēties--- ja viņi samazinās ieroču **skaitu** ... karš būs **garantēts**... (pārāk kārs kumoss **apkārtējiem**)... latvijai kaimiņos karu vajag - **nevajag** ... Putin turie pretī Obamas demagoģijai” (www.kasjauns.lv, 20.01.2015.)

Pēdiņās raksta vārdus, kas lietoti gan pretējā, gan ironiskā nozīmē. Publicistikā tiek ironizēts gan par cilvēkiem, gan valstiski svarīgiem notikumiem:

„Pārskatīju savu „**draugu**” sarakstu, un vismaz pusei vajadzētu novēlēt „**visu labu**”.” (Cosmopolitan, 02.2014., 8)

„Krievijas agresijas rezultātā ieviestās ekonomiskās sankcijas un rubļa kursa kritums nozīmē, ka šis Putina „**labo gadu**” simbols daudziem Krievijā dzīvojošajiem vairs nav pa kabatai, taču (..)” (ir, 27.11.-03.12.2014., 10)

„Izaugusi vesela „**šoferu**” paaudze, kura i nedomā reizē ar gaismu pārslēgšanu noņemt kāju no gāzes pedāļa.” (Latvijas Avīze, 20.01.2015., 10)

„(..) Un ko Tavi „**brāļi krievi**” darīja? Lūdza Dievu, lai PSRS nesabrūk :D (..)” (www.kasjauns.lv, 20.01.2015.)

„Kāpēc Āboltiņa nevar atklāti pateikt, kāpēc viņa pati un viņas partija nebalsos par „**lielisko kandidātu**” Levita kungu? Tāpēc, ka jābiedrojas ar Puzes hūti?” (www.kasjauns.lv, 20.01.2015.)

„Jau tas vien, ka rakstā iepiņķerēts žīds un čekists Borovkovs, kurš padomju laikā arestēja atmodas aizsācēju Linardu Grantiņu, norāda uz to, ka par šo naidu kurinošo rakstu lielā mērā varam būt „**pateicīgi**” komunistiem un čekistiem, ar kuriem pilni varas gaiteni.” (www.kasjauns.lv, 23.05.2015.)

Šajos piemēros pēdiņas lietotas, jo tajās likto vārdu uztveršana tiešajā nozīmē var radīt pārpratumus:

„Pašcieņa un atbildība atšķir cilvēku no automāta skrūvītes, Lancmanis saka, piesaucot sabrukušo Maxima veikalu – „**vienu kasti, ko nevarēja godam salikt kopā**”.” (ir, 27.11.-03.12.2014., 2)

„Šī kārtība, ka lēmumi šajās lietās jāpieņem apgabaltiesas tiesnesim, „vēsturiski saglabājusies”, taču turpmāk šos pienākumus pārņems pilsētu zemesgrāmatu tiesneši, stāsta Vilsons.” (ir, 27.11.-03.12.2014., 15)

„Es godīgi pateicu par vienu personu – [Krievijas aktieri Ivanu] Ohlobistinu, ka es viņu lieku „melnajā sarakstā” par etniskā naida kurināšanu.” (ir, 13.-19.11.2014., 10)

Emociju vai attieksmes paušanai rakstītā tekstā tiek izmantoti arī no interpunkcijas zīmēm veidoti emotikoni – drukas zīmītes, kas ir pievienotas rakstītam tekstam un paredzētas emociju un attieksmes paušanai biežāk drukātā, retāk ar roku rakstītā tekstā. Emotikoni rakstītā tekstā var aizstāt gan sejas mīmiku, gan žestus un kustības.

Vārds *emotikons* ir radies no divu angļu valodas vārdu: emocija (emotion) un ikona (icon) savienojuma. Pirmo reizi emotikons kā grafiska zīme tika lietots izdevumā „The National Telegraphic Review and Operators Guide” 1857. gada aprīlī, lai informētu par skaitļa 73 izmantojumu Morzas kodā, tādejādi izsakot vārdus „mīlestība un skūpst” („love and kisses”). Bet pirmoreiz emociju paušanai to sāka lietot 1982. gadā, kad ASV datorzinātnieks Skots Fālmans radīja emotikonus :-) un :-((<http://en.wikipedia.org/wiki/Emoticon>, 15.04.2014.).

Izplatītākie emotikoni, to nozīmes:

- :-) :) :o) :] :3 :c) :> =] 8) =) : } : ^) : >) – smaidoša vai priecīga sejiņa
 - :-D :D 8-D 8D x-D xD X-D XD ==D =D ==3 =3 B^D – smejošs, liels smaids
 - :-)) – ļoti priecīgs
 - >:[:-(:(:-c :c :-< :>C <:-[:[:{ – saraukta piere, bēdīgs
 - ;(– skumjas, mazliet sarkasms
 - :-|| :@ >:(– dusmīgs
 - D:< D: D8 D; D= DX v.v D-! – riebums, bēdas, lielas bailes
 - ;-) ;) *-) *) ;-] ;] ;D ; ^) :-, – mirkšķināt, smīnēt
 - >:P :-P :P :-b :b – rādīt mēli, nekaunīgs/rotaļīgs
- (http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_emoticons, 15.04.2014.)

Pamatemotikoni ir samērā konsekventi pēc formas, bet katrs no tiem var tikt transformēts rotējot, ar vai bez defises. Izmainot kādu rakstzīmi, tiek izteiktas jaunas emocijas vai mazliet mainīta emotikona izteiksme. Piemēram, :(apzīmē bēdīgu un :((ļoti bēdīgu vai raudošu. Reizēm zīme :) var tikt lietota šādi: =), nemainot emotikona nozīmi. Savukārt

emotikons :D (kols un D burts) var tikt lietots divējādi: gan kā D:, apzīmējot to, ka kāds ir šokēts vai nemierīgs, gan kā :D, apzīmējot lielu smaidu (<http://en.wikipedia.org/wiki/Emoticon>, 15.04.2014.).

Šajos piemēros redzams emotikona :D (kols un D burts) lietojums interneta portālu www.kasjauns.lv un www.apollo.lv sadaļā „Komentāri”:

“*Olga rullē.paskatieties jutubē, tur par Olgu un Donu ļoti atzinīgi vārdi, bet par ārzemniekiem.....:DDDDDDDDDDDDDDDDD DDD Arī baltkrievi ceps kūku.*” (www.kasjauns.lv, 25.02.2014.)

„*Kādam te draud ielikšana futbolvārtos uz pendelēm! :D*” (www.kasjauns.lv, 27.01.2015.)

„*Ha ha ha! Varētu uzrīkot referendumu. Būtu kā valodas referendumā :D*” (www.apollo.tvnet.lv, 21.01.2014.)

Kols var tikt lietots arī savienojumā ar P un F burtu un grafisko zīmi @, ja teksta autors vēlēties paust ironiju vai dusmas:

„*Tu laikam biji par Kamparu :P*” (www.delfi.lv, 20.01.2014.)

„*Nu tak skaidrs ka Re&Re un viņu prorabs visu zināja, arī pasūtītāja būvuzraugs! :F*” (www.kasjauns.lv, 28.11.2013.)

„*nu lohi jūs esat, pa tv vel iet tas pasākums, *... jums jāliek iekšā jau kurš vinēēja:@*” (www.kasjauns.lv, 25.01.2014.)

Pasaulē ir valstis, kuras ir radījušas pašas savu emotikonu sistēmu. Piemēram, Japānā kopš 1986. gada tiek lietots t. s. japāņu stils, kuru iespējams saprast bez galvas noliekšanas pa kreisi. Šie emotikoni parasti līdzinās šim (*_*), kur zvaigznītes apzīmē acis, apakšsvītra – muti, bet apaļās iekavas – pārējās sejas kontūras (<http://en.wikipedia.org/wiki/Emoticon>, 15.04.2014.).

Gan ar interpunkcijas zīmēm, gan emotikoniem stilistikā papildinformācija tiek atspoguļota interneta vidē, piemēram, interneta portālu komentāros. Šajā piemērā redzams gan izsaukuma zīmes kā teikuma beigu pieturzīmes, gan kola un apaļās iekavas savienojumā izveidotā emotikona lietojums stilistikās papildinformācijas izteikšanai interneta portālā www.kasjauns.lv sadaļā Komentāri:

„*Tas bija kolosaali! Tieshaam baudaams raidījums, kas latviehiem ir diezgan netipiski! Mani favoriiti Ralfs un Skutelis viennozīmīgi :)*” **Malachi!** (<http://www.kasjauns.lv>, 09.03.2014.)

„*Jāatzīst...visai radoši:*” (<http://www.kasjauns.lv>, 21.11.2014.)

Lai parādītu izteiktākas emocijas un pievērstu uzmanību izteiktajam viedoklim, var tikt izmantoti gan dažādi emotikonu varianti, gan vairākas blakus esošas pieturzīmes:

„*Tie Arzemnieki kas dziedas Eirovizija vnkarsi drausmas,,,murgs,,tauta nobalso un tad brinas kad lv pedejas vietas,,,sviests,,tada dziesma kad v... gribas!!!...Latvijai kauns atkal!!!:((((..)*” (www.kasjauns.lv, 25.02.2014.)

„*Lielāko daļu nāves gadījumu uz ceļiem ir autovadītāju ātrumā pārsniegšanas dēļ, nu kur jūs steidzaties?, uz kapiem?????? Man ir neskaitāmi gadījumi, kad braucu ar 90, mani apdzen acis pārgriezis steidzīgais, pēc 10-15- km. es braucu viņam garām, viņš stāv, nu nav ko pateikt.....!*” (www.kasjauns.lv, 28.04.2015.)

„*....LĒTAIS BŪVNIECĪBAS IEPIRKUMS LIEK SEVI MANĪT.:)) TĀ TURPINĀT...*” (www.apollo.lv, 26.01.2014.)

„*re-i vainīgo nevajag meklēt....supeer. Arī šis aizmirsīsies kā viss pārējais:(Skumji:(*” (www.kasjauns.lv, 22.11.2013.)

Periodiskajos izdevumos emotikoni stilistiskā funkcijā lietoti daudz retāk nekā internetā. Nereti paralēli intervijas tekstam vai sociālajos tīklos veiktajiem ierakstiem, kas citēti žurnālā, stilistiskos nolūkos pievienoti emotikoni:

„*Dzīvot pilnasinīgu dzīvi un just katru brīdi, tas dara laimīgu, un es staroju! :) (Elīna Fūrmane)*” (Cosmopolitan, 12.2013., 32)

„*Tikai bērna naivums ļauj uz dzīvi raudzīties ar optimismu! Tas man ir uz mūžu! =) Novēlu arī Jums kaut uz brīdi būt bērnišķīgi naiviem! =) Antra Lapsa (Stafecka)*” (Ievas Stāsti, 29.08.2014., 2)

„*Pamodos un sapratu – šodien būs tā diena, kad beidzot iznesīšu mistkasti! Un nekas, ne-kas mani neatturēs! :) (Ieva Brante)*” (Privātā Dzīve, 07.10.2014., 63)

„*RIP dj Ēriks Niedra :((...)*” (Privātā Dzīve, 23.12.2014., 3)

Retāk nekā reklāmas, kurās stilistiskā funkcijā lietotas interpunkcijas zīmes, sastopamas reklāmas, kur stilistiskās papildinformācijas izteikšanai izmantotas gan interpunkcijas zīmes, gan emotikoni:

„*Nokavēji gada **abonēšanu?** Vienpadsmit mēneši vēl **priekšā!** Abonē un lasi :)*”
(Praktiskais Latvietis, 19.-25.01.2015., 40)

Pēc no publicistikas materiāliem ekscerpēto piemēru analīzes var secināt, ka publicistikā stilistiskās papildinformācijas izteikšanai vienlīdz daudz tiek izmantotas gan interpunkcijas zīmes, gan no tām radītie emotikoni. Periodiskajos izdevumos biežāk lietotas interpunkcijas zīmes, retāk – emotikoni, bet interneta portālu komentāros šie stilistiskās papildinformācijas izteikšanas līdzekļi izmantoti vienādā daudzumā. Interpunkcijas zīmju lietojums publicistikā lielākoties atbilst interpunkcijas principiem, kas aprakstīti, piemēram, A. Blinkenas grāmatā „Latviešu interpunkcija”, tomēr nereti praksē sastopamas atkāpes no tiem, piemēram, blakus lietotas nevis divas vai trīs izsaukuma zīmes, bet četras vai vairāk.

4. Interpunkcijas zīmes, kas atspoguļo stilistiskās funkcijas publicistikā

Šajā bakalaura darbā pieturzīmes tiek aprakstītas un pēc stilistiskajām funkcijām analizētas atbilstoši to novietojumam teikumā, proti, teikuma beigu pieturzīmes un teikumā ievietotās pieturzīmes.

Šīs nodaļas apakšnodaļās analizēts beigu pieturzīmju un teikumā ievietoto pieturzīmju izmantojums stilistiskā funkcijā, atsevišķi aprakstot un ar piemēriem no publicistikas materiāliem – interneta portālu komentāriem un periodiskajiem izdevumiem - ilustrējot katras pieturzīmes stilistiskās funkcijas publicistikā.

4.1. Beigu interpunkcijas zīmju izmantojums stilistiskā funkcijā

Ja pieturzīme atrodas teikuma beigās, tā norāda uz to, ka kāda teksta vienība beidzas un sākas nākamā, vai uz teikuma modalitāti (stāstījuma teikums, izsaukuma teikums, jautājuma teikums, vēlējuma teikums, pamudinājuma teikums). Teikuma beigās parasti lieto punktu, jautājuma zīmi vai izsaukuma zīmi. Reizēm kā teikuma beigu pieturzīmi stilistiskā funkcijā izmanto arī daudzpunkti vai iepriekš minēto pieturzīmju kombinācijas.

4.1.1. Daudzpunkte

Publicistikā daudzpunkte kā teikuma beigu pieturzīme norāda uz teksta autora attieksmi vai emocijām, kas rodas iepazīstinot lasītājus ar sevi, savu dzīvi. Doma netiek pabeigta, jūtama psiholoģiska pauze, apdomāšanās pirms tālākā teksta:

*„Cik reižu jūsu draugs Franks jums ir lūdzis roku? Diezgan, **diezgan...** Bet es viņam atsaku.”* (Privātā Dzīve, 01.07.2014., 27)

*„Kaspars: „Teorētiski zināju, ka tā var būt, bet piedzīvot **praksē...** Tas ir neticami. Protams, izklausās ļoti banāli.””* (OK!, 12.2014., 14)

*„Tagad tik atceros bērnu raudas, kad atkal eju ar koferīti. Un tad tu filmējies vasaras kleitiņā ziemas laikā, lec aukstā **ūdenī...** Diemžēl tagad tas nāk atpakaļ.”* (Patiesā Dzīve, 21.11.2014., 18)

*„Spēju tikai čukstēt: mana mazulīte, mana mazā **meitiņa...** Vecmāte iedeva vīram šķēres, un viņš pārgrieza nabassaiti.”* (Veselība, 06.2014., 79)

„(..) Vakar mēs, piemēram, rīkojām šļakstīšanās čempionātu. Uzvarētāju nebija, jo galvenais bija pēc iespējas vairāk otru apliet! Bet toties – kā mēs izsmējāties! (..) Uz vāka nav melots – tā ir pilnīga ekstāze! Kaut kas tik gards nevienā restorānā nav ēsts! Un tas viss **kopā...** Vienkārši laime!” (Ieva, 06.08.2014., 1)

„Dzīvojot vienai, reizēm šķiet, ka nu jau esmu tik superstabila, ka mani vispār nekas nespēj izsist no līdzsvara. Un tad atnāk kāds, kurš vienkārši ar savu esību un kādu nenozīmīgu tekstu uzspiež uz to, kas izrādās tik **sāpīgs...** Jā, tie karmiskie īstie cilvēki to prot – viņi starp citu var nolikt mani situācijā, kad visu vakaru jāsēž un jādomā par eksistences jautājumiem.” (Shape, 03.215., 17)

„Var jau tā teikt, **bet...** Man teātrī pietrūkst tā, kas mani pārsteigtu, kur es nevarētu uzminēt, ko aktieris nākošajā brīdī darīs.” (Sestdiena, 20.-26.03.2015., 35)

„Vai, tādu ir daudz, visus **uzskaitīt...** Vispār jau cilvēks pats zina visus savus trūkumus, tikai negrib tos atzīt.” (Ieva, 19.11.2014.)

Daudzpunkte kā teikuma beigu pieturzīme lietota teikumos, kuros paustas dažādas emocijas. Šajos teikumos pausta negatīva attieksme, ironija:

„(..) Un ķēdē iekārtais mamuta zobs nevis greznos mačo saules pinumu, bet būs apgriezti uz muguras un dursies **pakaļā...**” (Kas Jauns, 09.-15.12.2014., 20)

„Abas "labas". Āboltiņa gan dažreiz spēj demonstrēt vismaz kādas saprāta paliekas, bet - Viņķele ar Čigāni - nu, ko tur - visiem tāpat redzama viņu "gudrība":D...” (www.kasjauns.lv, 13.05.2015.)

„(..) **NEPĀRREDZAMS.... STULBS, NOSLOGOTS CEĻŠ....APDZĪT VELKOŠĀS SMAGO RINDAS.... MIERĪGI IR BEZCERĪGI.. VARBŪT TO IEPRIEKŠ VARĒJA PAREDZĒT UN UZTAISĪT SPECJĀLI VIENU JOSLU SMAGAJIEM.... LAI var braukt mierīgu prātu, nevis stresot.. Labāk kratos pa veco, grumbuļaino, bet pārredzamo, bez smagajām mašīnām piebāsto **ceļu....** vismaz no Rīgas līdz Koknesai mierīgu **prātu....**” (<http://www.kasjauns.lv>, 28.04.2015.)**

„atvainojaas,skaidrs,tagad jasad domat par **naudin...**” (<http://www.kasjauns.lv>, 03.05.2014.)

„nee. vainīga ir apkopēja. trāpīja ar slotu pa **stabu...** =(" (<http://www.kasjauns.lv>, 26.11.2013.)

Šādi, izmantojot daudzpunktes, lai pastiprinātu izteikto domu, pausts sašutums:

*„Tiešām varu uzdot to pašu jautājumu...ja godīgi šokēta **esmu...**ne tikkai par Maximu..un tās vadību,bet arī par mūsu latviešiem..vēl nesen visa valsts bija vienoti sērās par notikušo tragēdiju,ka jebkurš no mums varēja būt tai Zolitūdes **Maximā...**veikalu **boikoti...**asaras,sēras,klusums visapkārt,aizdegtas svecītes katrā pilsētā un **ciemos.....**un cerība,ka tomēr tagad pēc tik lielas un šausmīgas tragēdijas kaut kas beidzot **mainīsies...**,arī **paši...**,bet vēl nav pagājuši pat 2 mēn. kopš tragēdijas kad redzu,ka nekas nav **mainījies...** (..)” (www.apollo.lv, 16.01.2014.)*

Šajos teikumos daudzpunkte lietota, lai pastiprinātu vārdos paustās sāpes un nožēlu un norādītu uz to, ka teksta autors izvēlējies teikumu nepabeigt un viņam ir grūti runāt emocionālu pārdzīvojumu dēļ:

*„Man ir žēl, ka ar tēvu neesam pat normāli **parunājuši...**” (Ieva, 06.08.2014., 9)*

*„Ilgadējākie un uzticīgākie skatītāji atminēsies, ka Ēriks Niedra ir bijis arī Bez Tabu vadītājs. Paldies, Ērik! Un izturību **tuviniekiem...**” (Privātā Dzīve, 23.12.2014., 3)*

*„Visu cienju un noliecu **galvu...**Izcils **treneris,**kurs Riigas "**Dinamo**"paceela hokeja **elitee...Lai vieglas smiltis...**” (www.kasjauns.lv, 24.11.2014.)*

*„„Gulēt zem gruvešiem ir šausmīgi, tik prātam neaptverami! Tā nakts bija drēgna, migla **krita...**”” (ir, 20.-26.11.2014., 18)*

*„Cenšos savā prātā uzlikt barjeru, mēģinu šīs atmiņas dzēst, bet, protams, nevaru. Tas šoks, kad **pateica...** Tobrīd mēs ar vīru braucām mašīnā. Es zinu, ka nevarēju paelpot, un šķita, ka kādu mirkli – pat parunāt.” (Una, 03.2015., 29)*

Daudzpunkti kā beigu pieturzīmi var lietot ar mērķi dot iespēju lasītājam teikuma beigas interpretēt pašam:

*„Kad Kas Jauns lūdza mūziķu pārim kopā nofotografēties, Linda Leen pagrieza galvu uz otru pusi, savukārt Māris Mihelsons teica, ka tā nav laba doma. „Mēs domājam, ka to labāk nedarīt. Atkal būs iemesls visādām runām, ka **mēs...**”” (Kas Jauns, 03.-09.03.2015., 11)*

*„Audzinot bērnus, ar mātēm vajag cīnīties – viņas grib iedot **visu...**” (Ieva, 03.09.2014., 20)*

„*«Kad biju maziņa, nedaudz staigāju, bet, tā kā man ir muskuļu distrofija, pamazām, pamazām...»* (Ievas Stāsti, 28.02.2014., 32)

„*Pagājušajā nedēļā kaimiņvalsts svinēja savu 97 gadu jubileju, kad piederas, ka Igaunijas pirmais pāris parādās sabiedrībā. Parādīties parādījās, bet ne uz ilgu laiku...*” (Kas Jauns, 03.-09.03.2015., 42)

„*Diāna: „Draudzenes teica – paskaties, kāds puisis tev ir blakus, cik pacietīgi viņš izturas, kā gaida – un jau tik **sen...**”*” (OK!, 12.2014., 33)

„*Meitenes, gaismā nāk mans treknais grēks – **majonēze...***” (Ieva, 17.12.2014., 33)

Daudzpunkte lietota rakstu virsrakstos. Šis stilistiskais paņēmiens izvēlēts, lai piesaistītu lasītāju uzmanību, radītu viņos interesi par to, kas ir pausts rakstā:

„*Ja Tu kādu **MĪLI...***” (Cosmopolitan, 02.2014., 8)

„*Bet ja nu **karš...***” (ir, 15.-21.01.2015., 14)

„*Rosīgs birojs, bet **tad...***” (ir, 15.-21.01.2015., 18)

„*Kas notika **ar...***” (Ilustrētā Pasaules Vēsture, 09.2014., 79)

„*Būt **mammai...***” (Una, 11.2014., 4)

„*Ēst, dzert un **baudīt...***” (Una, 03.2015., 25)

Daudzpunkti liek pirms jautājuma zīmes, ja teikums ir aprauts, nepabeigts. Jautājuma zīme piešķir lielāku emocionalitāti teikumā paustajai domai, tā lietota, jo teikumam ir jautājuma teikuma modalitāte (teksta autors teikumu veidojis kā jautājumu):

„*tad jau noteikti bija izveidota kārtējā (darba grupa) un viss operatīvi **izdarīts...???***” (apollo.tvnet.lv/zinas, 19.01.2015.)

Daudzpunkti liek aiz jautājuma zīmes, ja starp atsevišķiem jautājuma teikumiem ir pauze un katrs teikums atsevišķi ir pabeigts. Pauzes runātā tekstā grafiski tiek attēlotas kā daudzpunktes starp jautājuma teikumiem:

„*Mīļais, aiziesi pie **daktera?...***” (Ievas Veselība, 02.01.2015., 22)

Pēc ekscerpēto piemēru skaita un daudzveidības var secināt, ka daudzpunkte publicistikas tekstos stilistiskā funkcijā kā teikuma beigu pieturzīme tiek lietota bieži, gan norādot uz psiholoģisku paūzi runā, gan izsakot dažādas emocijas, piemēram, ironiju vai

sašutumu. Samērā bieži tā sastopama rakstu virsrakstos ar mērķi piesaistīt lasītāju uzmanību, radot vēlmi iepazīties ar rakstā sniegto informāciju tuvāk. Interesants daudzpunktes lietojums stilistikā funkcijā sastopams gadījumos, kad teksta autors izvēlēties teikumu beigt ar daudzpunkti, ļaujot lasītājam pašam turpināt tajā izteikto domu (lasītājs var kļūt par teksta līdzautoru). Retāk daudzpunkte tiek lietota kombinācijā ar citām interpunkcijas zīmēm, piemēram, jautājuma zīmi (atkarībā no teikuma satura) pirms vai pēc tās.

4.1.2. Izsaukuma zīme

Izsaukuma zīme piešķir lielāku emocionalitāti teikumā izteiktajai domai, tā pastiprina runātā tekstā paustās emocijas:

*„Uz ceļiem nometies piešļūcu klāt un teicu: „I love You, girl, I want **You!**””* (Ieva, 17.09.2014., 25)

*„Mamma reizēm kļūst nikna, uzsit pa galdu: vai jūs varat vienreiz turēt **muti!**”* (OK!, 10.01.2014., 13)

*„„Mēs esam atriebuši pravieti **Muhamedu!** Mēs esam nonāvējuši Charlie **Hebdo!**”* (ir, 15.-21.01.2015., 20)

*„Sveiks un vesels, priecīgs un laimīgs – tāds esmu katru **dienu!**”* (Ievas Stāsti, 29.03.10.04.2014., 28)

*„Ieva: Viņam ir tāāāds **satvēriens!**”* (Privātā Dzīve, 23.12.2014., 61)

*„Chili BurnTM pārspēja visas manas **gaidas!**”* (Privātā Dzīve, 01.07.2014., 5)

*„Au, zobi **sāp!** Ne elpu ievilk, ne ko **apēst!**”* (Ievas Veselība, 01.07.2014., 7)

*„Laiks todien bija skaists, trīs pavāres (Ata sieva Māra ar draudzenēm Undīni un Līgu) uzdevumu augstumos, un – ak, kāds **prieks!** – arī visas vietas bija **aizņemtas!**”* (Ievas Māja, 17.-30.10.2015., 5)

*„Labi, ka cilvēki tā izpaužas, nekā Ģederte ,Ieva reklamējas pa tusiņiem.Janai **paldies!**”* (sejas.tvnet.lv, 30.04.2014.)

Šādi izsaukuma zīmes lietotas arī reklāmās:

„Mīļlopiņi

Mēs esam tiiik mīļi!!” (OK!, 01./02.2015., 97)

Nereti lieto divas vai trīs izsaukuma zīmes, lai pastiprinātu teikuma emocionālo raksturu. Pēc tā, cik izsaukuma zīmes lietotas teikuma beigās, var spriest par teksta autora attieksmi pret noteiktu parādību. Jo vairāk izsaukuma zīmju teikuma beigās, jo spilgtākas emocijas tekstā izteiktas:

*„Vatņiku lopiem visi līdzekļi labi . . . bet Baltijas valstis tiem **neuzveikt!!!**
Lai dzīvo Brāļi Lietuvieši un viņu drosmīgā **ptreziđente!!!**”* (www.kasjauns.lv, 20.01.2015.)

*„**VAI TAD KĀRTĒJO REIZ MUMS LATVIJAI PIE TEIKŠANAS VAJADŽĪGI
KLAUNI, PAR KURIEM VISI SMIES!!!!!!**”* (<http://www.kasjauns.lv>, 13.05.2015.)

*„**Bezjedziigi un stulbi !!!!!!!!** Tad jau labaak sabojaat ko tiesam dargu, gan finansali
gan morali!”* (www.kasjauns.lv, 21.11.2014.)

*„**visinski macies vēsturi un tad **dulbure!!!!!!!!!!!!****”* (www.tvnet.lv, 18.01.2015.)

*„**visinski brauc majas kamēr laiks!!!!!!!!!!!!** te tu esi **nevelams!!!!!!!!!!!!** laimīgu
celu!”* (www.tvnet.lv, 18.01.2015.)

Izsaukuma zīmi liek emocionālu retorisko jautājuma teikumu beigās. Izsaukuma zīme likta ierastās jautājuma zīmes vietā, jo reizē ar retorisko jautājumu teikumā paustas arī teksta autora emocijas un attieksme:

*„**Cilvēkiem ir bailes apstāties un padomāt – nezin kas vēl var **atklāties!****”* (OK!, 01./02.2015., 28)

Izsaukuma zīmi liek aiz īpaši intonētiem izsauksmes vārdiem. Tā lietota ar mērķi pievērst uzmanību šiem vārdiem, grafiski attēlot runāta teksta intonāciju ar interpunkcijas zīmēm aiz izsauksmes vārdiem:

*„**STOP! TABU!**”* (Patiesā Dzīve, 24.10.2014., 40)

*„**TV slavenībām acīs gandrīz asaras, bet klasiskā baleta mēģinājumos tas notiek trīsreiz
skarbāk: stop! vēlreiz! nav labi! vēlreiz! neizdevās! vēlreiz!**”* (ir, 19.-25.03.2015., 44)

*„**Nepieciešami astoņi šādi vingrojuma atkārtojumi jeb seti, un – olalā!** – četrās minūtēs
augstas intensitātes intervālu treniņš beidzies.”* (ir, 19.-25.03.2015., 52)

*„**Meitenīte ar mammu iet pa ielu un ierauga buldogu.***

„Mammu, viņš ir ļoti līdzīgs Alberta Onkulim!”

„**Kuš!** Kā tev nav kauna!”

„Domā – buldogs mūs sadzirdēja?”” (ir, 06.-12.2014., 54)

Šajos piemēros redzams, ka jautājuma zīme lietota savienojumā ar izsaukuma zīmi, norādot uz to, ka teikumam vienlaikus ir gan jautājuma, gan izsaukuma teikuma raksturs. Ja jautājuma zīme lietota pirms izsaukuma zīmes, tajā dominē jautājums. Šādi reizē ar jautājumu var tikt izteiktas gan emocijas, piemēram, sašutums, gan pausta attieksme par kādu procesu, notikumu utt.:

„**KO GAN ES ESMU izdarījusi?!**” (Lilit, 12.2014., 84)

„*Ik pa laikam kāds žēlīgi nopūšas: ak, ko nu tur vairs, vasara jau beigusies, un tūlīt būs tas rudens... Zini, ja es būtu rudens, es ņemtu un uzņemtu lūpu par šādiem vārdiem: kas – man kāda vaina, ka mani tā negrib un **negaida?!***” (Ievas Māja, 22.08.2014., 1)

„*Suši! Kā tas nāk, ka mazais, kumosa izmēra Austrumu zemju ēdiens, kas turklāt ir visai tāls no mūsu izpratnes par kaut ko garšīgu – aļģes, skābeni rīsi un jēla zivs! – pie mums izpelnījies ne vien cieņu, bet pat mīlestību un **slavu?!***” (Ievas Virtuve, 07.01.2014., 32)

„*Ja tas cilvēkam palīdz, un, kā zināms, plakstiņus ar krēmiem nepacelsi – tad kāpēc **nē?!** (..)*” (Vakara Ziņas, 28.11.2014., 13)

„*Tu vari iedomāties, cik man un bērniem ir žēl, ka būsīm tur tik īsu **laiku?!***” (Una, 03.2015., 11)

„*Krievijā valda miljardieri un miljoniāri. Vai tautai no tā vieglāk? Repšiem saziēdoja miljonu. Vai kļuva **godīgāks?!** (..) **MILJONĀRAM***” (Sestdiena, 20.-26.03.2015., 4)

„*Saki, ka neesi **rasists?!** Tad kāpēc tu balto veļu mazgā atsevišķi no krāsainās?*” (Kas Jauns, 20.-26.01.2015., 52)

„*A ko vina domāja, ka vinam Bija jaglaba kleita ka dargums un jalej gauzas asaras, katru reizi uz to **skatities?!!!***” (www.kasjauns.lv, 21.11.2014.)

„*Latvija tiek iznīcināta ļoti strauji un uzkrītoši! Kas pārvalda šo **zemi?!***” (www.kasjauns.lv, 21.05.2015.)

„(..) Uz kādu laimes zemi un debess mannu cerat, ja nespējat izjust prieku par cita **panākumiem?! Veiksmes Tev, Aminatas! Tev un visai komandai!**” (www.kasjauns.lv, 23.05.2015.).

Šajos piemēros redzams, ka vispirms tiek likta izsaukuma zīme un tikai pēc tam jautājuma zīme, nevis otrādi, jo teikumi galvenokārt domāti kā izsaukuma teikumi ar zināmu jautājuma pieskaņu:

„Dzīvē ir daudz interesantu lietu, kas varētu man sagādāt prieku. Bet kas to visu var **izdarīt!?**” (Una, 03.2015., 12)

„Daudz cilvēki vaicā: „Kā to var **zināt!?**” Tu vienkārši zini, ka tas ir viņš, un viss – to nevar izskaidrot.” (Una, 03.2015., 12)

„Viņa man dāvināja trauciņus ar spārītēm. Kā tas var **būt!?** Ir kaut kas tāds, ko šajā pasaulē nesaprotam, un ne velti Dievs ir darījis tā, lai mēs daudz ko nezinātu.” (Una, 03.215., 29)

„Nu ko var **burkšķēt!!!!???**Bija pilns i-nets ar informāciju.kas gribēja,tie izlasīja..Salūts bija vienkārši fantastisks.(..)” (www.delfi.lv, 19.01.2014.)

„Kapēc tik neapdomāts provotorisks jautājums? Malači savu panāksiet un nākošgad būs gan transports gan Ļeņina iela. Un vēl kapēc visā tekstā skan cauri "svētki" n-tās reizes. **!!!!!!!!!! ?**” (www.kasjauns.lv, 13.05.2015.)

Izsaukuma zīmi lieto kopā ar daudzpunkti, ja aiz izsaukuma teikuma seko lielāka pauze. Līdzīgi kā savienojumā ar jautājuma zīmi, daudzpunkte aiz izsaukuma zīmes norāda uz to, ka starp pabeigtiem izsaukuma teikumiem runātā tekstā ir pauze, kas grafiski tiek attēlota kā daudzpunkte starp šiem teikumiem:

„**Johaidī!...**” (Patiesā Dzīve, 25.07.2014., 45)

Šajos teikumos redzams, ka atšķirībā no iepriekšējā piemēra vispirms lietota daudzpunkte, pēc tam izsaukuma zīme. Tas skaidrojams ar to, ka izsaukuma teikums ir aprauts, nepabeigts un grafiski rakstītā tekstā uz to norāda daudzpunkte pirms izsaukuma zīmes teikuma beigās:

„,..(..) Par Soltleiksitijas koncertiem man bija liels gandarījums – tomēr dziedāt sānu pie sāna ar The King's **Singers...!**” (ir, 26.03.-01.04.2015., 45)

„Kovārņi un Vārnas atkal ķerc.....,bet lai ķerc(labi strādā cenzūra-plusus un mīnus nevar ielikt par komentāru). Zinam,kas šeit darbojas,bet **lai.....!** Ministru Prezidente-gaišs un gudrs CILVĒKS,lai viņai Dieva svētība!**MŪSU LATVIJA IR UN BUS!**Dievs,svētī Latviju!
bet Kovārņiem un Vārnām,lai Dieva sodība,jo viņi nezina ko **dara....!**” (www.kasjauns.lv, 17.01.2015.)

„Protams, ka iesim... lai jau visi "gudrie" interneta valsts un valdības gānītāji "cepās".. Kā var nesaprast tik vienkāršu patiesību - kāda valdība, tādi **pilsoņi...!!!**” (www.kasjauns.lv, 20.01.2015)

Vispirms daudzpunkte, pēc tam izsaukuma zīme lietota arī reklāmās:

„Kāpēc esmu viens?

Es **zinu...!**” (Dienas Ēdieni, 27.08.2014., 15)

Izsaukuma zīmi liek iekavās aiz kāda vārda, ja grib parādīt attieksmi pret šā vārda, vārdu savienojuma vai izteikuma saturu. Jo vairāk izsaukuma zīmju ievietotas iekavās aiz vārda, jo spēcīgākas emocijas un stilistiskā papildinformācija aiz tām slēpjas. Šajos piemēros redzams gan vienas izsaukuma zīmes (izteiktas neitrālas emocijas), gan trīs izsaukuma zīmju lietojums iekavās aiz vārdiem rakstītā tekstā:

„„(..) Toties mammai, kas nebija varējusi pabeigt skolu, jo viņas vecākiem tas nelikās nekas īpašs (**nu jau pietiek, precies!**), bija svarīgi, lai tāpat nenotiktu ar dēliem.”” (ir, 26.03.-01.04.2015., 12)

„„Dejo” arī Georgija Meshišvili (**slavenā Roberta Sturuā labāko izrāžu scenogrāfa!**) veidotā, spilgtām krāsām izcakatā telpa – tā transformējas līdz aktieriem, nolaižot un paceļot krāsainus panno, bīdot platformas un nemitīgi mainot formas. (..)”(ir, 19.-25.03.2015., 29)

„Pieteicās bērniņš, grūtniecības laikā pieņēmos par 20 kg, savukārt pēc dzemdībām svars nokritās... tieši par **vienu (!) kilogramu.**” (Shape, 03.2015., 78)

„Tajā pašā laikā animētajām postalām (**laikam no Atmodas lozunga „Kaut postalās, bet brīvā Latvijā!”**) grābekli, kam jāuzmin, ceļā noliek pats Domburs.” (ir, 20.-26.11.2014., 34)

„Un tas nozīmē, ka pirms tāfeļkrāsas uzklāšanas flīžu virsmu nāksies nogruntēt ar speciālu gruntskrāsu, citādi tāfeļkrāsa neturēsies tik labi, cik gribētos (**kāda gruntskrāsa būs piemērotākā, vaicā speciālistiem veikalā!**).” (Ievas Māja, 17.-30.10.2014., 7)

„Vienugad pat bijis jāizmet 300 (**trīs simti!**) tonnu (**tonnu!**) kāpostu – gandrīz trešā daļa no ražas.” (Ievas Māja, 17.-30.10.2014., 26)

„Loksnīti pie virsmas piegludina ar porolona rullīti, līdz tā pieguļ līdzeni un apakšā nav gaisa burbulīšu (**tehnika – kā līmējot tapetes!**). (Ievas Māja, 17.-30.10.2014., 37)

„Protams, piedalīšanas talkā prasa daudz lielāku piepūli (**pēc savas pieredzes varu teikt – šausmas, kā pēc tās pirmdienā mēdz sāpēt mugura!**), tādēļ vēl jo cienījamāk, ka šī tradīcija izdzīvo caur gadiem.” (Ievas Stāsti, 12.-25.09.2014., 1)

„Tikmēr parastajiem ļaudīm doma par to, ka varētu sarunāties ar otrā pilsētas galā (**kur nu vēl – citā pasaules malā!**) dzīvojošu paziņu pēcpusdienas pastaigas laikā, šķita tīrā pasaka.” (Ievas Stāsti, 31.01.2014., 18)

„(..) Ja kas, deputātu Kaimiņu, ko pat stubajam tūdaliņam vajadzētu zināt, tauta (**Latvijas pilsoņi!**) ievēlēja 12.saeimā! Stubo tūdaliņ, vai biji par **stubu(!!!)**, lai skatītos Spēlmaņu nakti, vai kā??? (..)” (www.kasjauns.lv, 24.11.2014.)

Izsaukuma zīme kā stilistiska teikuma beigu pieturzīme tiek lietota tikpat bieži cik daudzpunkte. Gan periodiskajos izdevumos, gan interneta portālu komentāros tā pastiprina teikumā izteiktās domas saturu. Teikuma beigās var tikt lietota gan viena, gan trīs vai vairāk izsaukuma zīmes. To izmanto aiz izsauksmes vārdiem, lai pievērstu tiem uzmanību. Līdzīgi kā daudzpunkte tā var tikt izmantota savienojumā ar citām pieturzīmēm – jautājuma zīmi (pirms vai pēc tās), daudzpunkti (retāk pirms, biežāk pēc tās). Stilistiskā funkcijā tā diezgan bieži tika pamanīta arī iekavās aiz kāda vārda (gan viena pati, gan savienojumā ar paskaidrojošiem vārdiem), lai parādītu savas emocijas vai attieksmi pret to.

4.1.3. Jautājuma zīme

Jautājuma zīmi lieto retorisku jautājuma teikumu beigās. Šāds stilistiskais paņēmiens tiek izmantots gan rakstu virsrakstos, gan pašā rakstā:

„**Kā naudu tērē laimīgie?**” (Veselība, 12.2014., 12)

„Izeja vai **strupceļš?**” (Leģendas, 04.2014., 28)

„Vai mierpilna dzīve ir labākā **dzīve?**” (Ieva, 17.12.2014., 8.–9)

„Kā izaudzināt īstu **vīrieti?**” (Ieva, 28.01.2015., 28)

„Kas mūs **aizrauj?**” (National Geographic Latvija, 01.2015., 6)

„Varbūt sākt jaunu Ziemassvētku tradīciju – nepirkt dāvanas un to vietā dāvēt mīlestību, uzmanību un **iejūtību?**” (OK!, 12.2014., 38)

Reizēm tiek lietotas divas vai trīs jautājuma zīmes, lai emocionāli pastiprinātu jautājumu:

„- Dārgumiņ, Man tev ir divi jaunumi: viens labais, otrs sliktais. Ar kuru sākt?

- Nu... sāc ar to slikto.

- Tā nu sanāca – sadauzīju tavu jauno mercedesu...

- Ā!!!... Un kāds tad ir tas **labais???**

- Es tā vairs nedarīšu. Patiešām! Goda vārds!” (Planētas Noslēpumi, 01.2014., 62)

„A ko lai laukos cilvēks **dara???** Gāju regulāri pie ārsta, jo bija paaugstināts asinsspiediens-faktu konstatēja un izrakstīja tabletes spiediena mazināšanai-līdz beidzot vēmu un ģību-ātri aizveda uz slimnīcu un konstatēja vēzi 3 stadijā.Kāpēc ārstus nesauc pie **atbildības???**” (www.tvnet.lv, 24.11.2014.)

“cik var rakstīt par to **olgu???** Tipa primadonna!!! .. parasta bāba no latgolas,i viss, nu uz prieku, variet likt man - ;)” (www.kasjauns.lv, 25.02.2014.)

Spēcīgākas emocijas grafiski tiek attēlotas ar vairāk nekā trīs jautājuma zīmēm:

„Tautas **svētki???? TAUTAS?????** No šī izriet, ka ušaks par tautiešiem uzskata tikai krievus. (..) ” (www.kasjauns.lv, 13.05.2015.)

„Kuras tautas, **blāviens??????**

Man jau patīk, ka tiešām valsts svētkos- 18. novembrī un 4. maijā- Latvijai nelojālie "tautieši" ar prieku izmanto pa velti nēsāties ar transportu turpu šurpu, tai pat laikā staigājot ar kolorado lentēm un slavīnot māti Krieviju.” (www.kasjauns.lv, 13.05.2015.)

„Kad tad tādi ir bijuši visus šos neatkarības **gadus**????????????????????? suņu būdas aristokrāti "vērtē" Finanšu ministra Vilka darbu un aldziņai piešprici saņem no pilsētas ar nākotni!?:) Paldies Vilka kungs par Jūsu veikumu! un piedodiet ļaužu muļķību! Nu it kā pats ko vairāk kopā ar lāču kantori 3 gadu laikā būtu darīji. Lūdzu, konkrēti, ko veicis Latvijas, tātad **TAUTAS labā**?????????” (financenet.tvnet.lv, 21.10.2014.)

Daudz retāk nekā izsaukuma zīmes jautājuma zīmes var tikt lietotas iekavās aiz kāda vārda, lai paustu attieksmi pret to:

„Salīdziniet bijušo **ministri-latvieti** Zviedrijā un esošo prezidentu-latvieti(?) Latvijā un izvērtējiet – kurā vietā godīgums ir Bērziņam? „**Kājiņās**” vai **pa-aļā**” (www.tvnet.lv, 18.01.2015.)

Salīdzinot ar daudzpunkti un izsaukuma zīmi, jautājuma zīme kā teikuma beigu pieturzīme stilistiskā funkcijā netiek plaši lietota. Tā var tikt lietota retorisko jautājuma teikumu beigās. Lai izteiktu emocijas vai paustu attieksmi tiek lietotas gan divas vai trīs, vai vairāk izsaukuma zīmes.

4. 2. Teikumā ievietoto interpunkcijas zīmju izmantojums stilistiskā funkcijā

Pie šīs grupas pieturzīmēm pieder pieturzīmes, kuras atrodas starp teikuma vārdiem un komponentiem. Šādi teikumā novietotas tādas pieturzīmes kā komats, semikols, domuzīme, kols, daudzpunkte.

4.2.1. Daudzpunkte

Publicistikā daudzpunkte stilistiskā funkcijā var būt ne tikai teikuma beigu pieturzīme, bet arī pieturzīme, kas atrodas starp teikuma vārdiem. Daudzpunkte starp teikuma daļām norāda uz pauzēm runā, kas grafiski tiek attēlots ar daudzpunktēm:

„Blakus palātā kāda sieviete **dzemdēja**... un kļiedza. Vīrs izskatījās sabijies. Kliegšana nebija iedvesmojoša, bet arī ne dikti biedējoša.” (Veselība, 06.2014., 77)

„Kā gan var nesaprast, ka viņiem pašiem daudz vairāk nekā mums vajag to Jūrmalu, Rīgu un **JAUNO VILNI** un citas **ballītes**... un neviena cita vieta uz pasaules to veco sajūtu neiedos, tāpēc arī viņi tā plosās.” (Patiesā Dzīve, 09.01.2015., 7)

„Ja māki garšīgi rasolu vai siermaizītes, tad uztaisi to! Katram savs. Ja galīgi esi **tāds...** tupele, ka nemāki neko... Bet jebkur, kur eju ciemos, ir kas labs uz galda.” (Patiesā Dzīve, 27.03.2015., 11)

„Šie solījumi nav turēti, taču to devēji savu neizdarību neredz un atbildību izprot **kā...** jaunus solījumus!” (ir, 20.-26.11.2014., 2)

„Kungiem jau to **nesaprast...** viss iet uz putēšanu.” (www.kasjauns.lv, 21.05.2015.)

„tā vajag, darbā runā valsts valodā, bet mājās- kaut putniņmēlē...sociālā palīdzībā gāju pabalstu nokārtot, kabinetos dāmiņas savā starpā tikai **krieviski...**kā jau Maskavas forštatē visos stūros.” (www.kasjauns.lv, 16.01.2015.)

„Kungi tagad glaunos restorānos mielojas ēd un dzer un gardi **pasmejās** tauta kuri būs saaukstējušies un saslimuši skraidās maksās par zālēm par visu un atlaides nekādas nebūs un varēs krekstēdami purkšķēdami lasīt grāmatas kuras paši staipīja.” (www.tvnet.lv, 18.01.2014.)

„Brauc uz Krieviju un svini cik uziet! Te tāpat valsts valodu nevar iemācīties, kur nu vēl **vēsturi...** un tagad teikt, ka tie ir valsts svētki, tad piedod atvaino, bet tu neatrodies īstajā valstī..“ (www.kasjauns.lv, 13.05.2015.)

Daudzpunkte starp teikuma vārdiem norāda uz to, ka aiz tās seko kas negaidīts, paradokšāls:

„Deram, ka tu nezināji šos faktiņus **par ...** tasītes kūciņām jeb kapkeikiem!” (Ilustrētā Junioriem, 01.2015., 32)

„:) Galva augšā **un...** neslimo!” (Ievas Veselība, 01.08.2014., 3)

„Acis par cilvēku var daudz pastāstīt. Ne velti saka: acis ir dvēseles spogulis. Pat ieņemot arēji mierīgu, nesatricināmu pozu, bēguļojošie velniņi skatienā nodos, ja esi vainīgs, slims **vai...** iemīlējies.” (Ievas Stāsti, 28.03.2014., 40)

„Daiļrunība **īdz...** nehigiēniskumam” (Patiesā Dzīve, 27.03.2015., 41)

„(..) Tā, piemēram, aktiera Toma Krūza mirdzošās sejas ādas noslēpums **ir...** putnu mēsli. Viņš regulāri lieto sejas masku, kas pagatavota no Japānas Kjusju salā mītošo lakstīgalu izkārnījumiem, kas sajaukti ar rīsu klijam un ūdeni.” (Sestdiena, 20.-26.03.2015., 47)

„Bet nu jau trešo gadu ieviesusies vēl kāda nelāga tradīcija, un to **iedibinājušas...** mežacūkas! Itin kā zinādamas, ka tuvojas Dzejas dienas, cūkas naktī slepus atnāk un uzrok mājas priekšu...” (Ievas Māja, 17.-30.10.2014., 4)

Pēc ekscerpēto piemēru analīzes var secināt, ka daudzpunkte kā stilistiska pieturzīme starp teikuma vārdiem var norādīt uz pauzēm, kas rodas runātā tekstā vai uz to, ka aiz tās sekos kas negaidīts, paradokšāls.

4.2.2. Domuzīme

Stilistiskos nolūkos domuzīmi lieto palīgteikumu atdalīšanai no virsteikuma, ja starp šīm teikuma daļām ir nosacījuma vai objekta attieksmes un abas šīs daļas grib vairāk nošķirt:

„*Cilvēkiem ir bailes apstāties un padomāt – nezin kas vēl var atklāties!*” (OK!, 01./02.2015., 28)

„*Kad jau pāri sešdesmit, tu domā tikai par vienu – kā saglabāt fizisko formu un skaidru galvu, lai labā kompānijā ilgāk varētu darīt to, kas tev šķiet patīkams.*” (Patiesā Dzīve, 09.01.2015., 11)

„*Automašīnu svētdienas pēcpusdienā pie kroga ir daudz, tomēr arī savai brīvu vietu atrast var vienmēr – ja nu gluži pie pašām Hercoga durvīm un uz ielas viss pilns, piecus soļus tālāk ir varenplašs skolas stāvlaukums.*” (Sestdiena, 20.-26.03.2015., 55)

„*Visi ikdienas pienākumi tika pakārtoti tēta brīvdienām – kad viņš bija mājās, mamma atlika darbus, māsa ar brāli aizmirsa par skolas uzdevumiem, lai tikai izbaudītu katru mirkli kopā ar tēti.*” (ir, 06.-12.11.2014., 48)

Publicistikā domuzīmi lieto arī rakstu virsrakstos, pievēršot uzmanību aiz tās esošajai informācijai:

„*Herberts Cukurs – varonis un/vai noziedznieks?*” (Mājas Viesis, 05.-18.12.2014., 28)

„*«Keksi» tērpus pasūta Amerikā, šuj – Latvijā, apzeltī – Lietuvā*” (Vakara Ziņas, 28.11.2014., 26)

„*«Lavazza» kalendārs – pirmo reizi arī nopērkams*” (Vakara Ziņas, 28.11.2014., 37)

„*Apzinātība – treniņš prāta higiēnai*” (Shape, 03.2015., 18)

„*Dienas kļūst garākas, mūsu cenas – zemākas!*” (Kas Jauns, 03.-09.03.2015., 21)

Domuzīme parāda pretstatu vai izceļ salīdzinājumu starp diviem procesiem, cilvēkiem:

„Ja roku āda ir saplaisājusi, vakarā lieto eļļu vai barojošu krēmu, bet no rīta un **dienā – mitrinošu roku krēmu.**” (100 labi padomi, Nr. 3, 2015., 61. lpp.)

„Tā kā dāvanas parasti nepērku pēdējā brīdī, bet lēnām izvēlos, man vēl tagad ir tā, ka ieraugu kādu skaistu lietu un domāju – šis Paulai patiktu, **šis – Martai.**” (Una, 03.2015., 32)

„Visās darbavietās, kur strādāju, respektē manas vēlmes un vajadzības, piemēram, Kultūras akadēmijā varu samainīties ar kolēģi, kamēr teātrī tā **nav – viss apstājas, ja tevis nav.**” (Una, 03.2015., 11)

„Katru dienu centru apmeklē aptuveni 50 cilvēku. Kāds atnāk kaut ko pavaicāt, **otrs – palasīt presi, trešajam vajag drēbes.** (..)” (Patiesā Dzīve, 27.03.2015., 21)

„Tātad, ja, nostājoties pret strūklaku ar muguru, ar labo roku pār kreiso plecu iemet vienu monētu – būs lemts Romā atgriezties atkal. **Ja divas monētas – satiks mīlestību, ja trīs – nonāks līdz kāzām, tas ir, laulībai.**” (Patiesā Dzīve, 27.03.2015., 40)

Daudzpunkte kā teikumā ievietotā pieturzīme stilistiskā funkcijā tiek lietota diezgan bieži. Pēc šajā apakšnodaļā ievieto no periodiskajiem izdevumiem ekscerpēto piemēru daudzveidības var secināt, ka biežāk tā tiek izmantota rakstu virsrakstos vai pretstatījumam, bet retāk kā palīgteikuma nošķirēja no virsteikuma.

4.2.3. Pēdiņas

Pēdiņās liek vārdus, ja to uztveršana tiešajā nozīmē var radīt pārpratumus:

„Man šķita, ka tā nedrīkst būt, kā ir ar mani. Es ļoti gribēju būt „**normāla**”.” (Ieva, 17.12.2014., 26)

„Agnese Kaupere tika piesēdināta pie klavierēm, un viņai ar „**resnā**” vai augstā reģistra palīdzību vajadzēja paust savu attieksmi pret dažādām savu dēlu iespējamajām darbībām.” (Vakara Ziņas, 28.11.2014., 14)

„Nu kā gan tev, Marija, satikt mīlestību? Tu taču pret vīriešiem izturies kā pret vistu kautķermeņiem tirgū. Tev taču dzirksteles un vilkmes vietā – viens salts un aprēķins! Un mūsdienās ir tik daudz tādu sieviešu, kuras dzīvo „**ar prātu**”. (Lilit, 12.2014., 85)

„Ja pirms diviem gadiem kāds manā klātbūtnē ar atvērtu krūti barotu bērnu, es laikam **„uzsprāgtu”**, jo tā ir privāta lieta. Man, jaunai meitenei, par to nav nekādas daļas, un varbūt es nevēlos, lai kāds man atgādina, kā **„mans pulkstenis”** tikšķ.” (Veselība, 01.2015., 17)

„Peptīdi iekustina **„slinkās”** šūnas, un āda kļūst tvirtāka un gludāka.” (Una, 03.2015., 67)

„Reizēm cilvēki sūdzas, ka burti lasīšanas laikā **„lēkā”**, acu priekšā rādās melns plankums, redze kļūst arvien sliktāka.” (Ievas Stāsti, 31.01.2014., 17)

„(..) Un, protams, ir Somijas pilsētiņa Nokia – iespējams, pasaulē vispazīstamākā zīmola **„krustmāte”**.” (ir, 20.-26.11.2014., 26)

Pēdiņās raksta vārdus, kuriem teksta autors vēlējies pievērst īpašu uzmanību:

„Reizēm jaunajām mammām ir grūti atrast balansu starp **„gribu būt mamma”** un **„gribu arī kaut ko sev”**. (..)” (Veselība, 01.2015., 15)

„Tēlaini izsakoties, olbaltums taisnā ceļā dodas pie sanīkušās šūnas, kas vairs neizskatās pēc tenisa bumbiņas, bet gan pēc pussažuvušas rozīnes, un, pieķeroties pie šīs **„sagurušās”** šūnas apvalka, ar savu īpašo spēju to pamodina un atjaunina tās dzīvības funkcijas.” (Una, 03.2015., 67)

„Vienvirziena negatīvās informācijas un nelādzību sablīvējums, ja to visu ņem nopietni, nabaga skatītāju spiestin spiež uz bēdīgi slaveno **„Mamikina jautājumu”** – vai Latvijas Republika pati par sevi nav **„vēstures pārpratums”** – nu jau ar Dombura piekrišanu atbildēt apstiprinoši.” (ir, 20.-26.11.2014., 34)

„Skatījos sestdien TV sižetu no Grozijas (Krievijas federācija). Ļoti līdzīgs notikumu scenārijs. Identisks t.s. kara upuru un viņu pēctēcu gājiens, kas Rīgā sākās pie Kalnciema ielas un Slokas ielas krustojuma. Var jau būt ka **„vienlaicīgi simtiem cilvēku”** ienāca prātā rīkot šādus tautas svētkus. Tikai - kādas tautas?” (www.kasjauns.lv, 13.05.2015.)

„Pilnīgi pietiek ar to, ka tās **„tautas”** svētkos nesoda par pļēgurošanu un vazāšanos ar atvērtām alkohola pudelēm, kā citās dienās. Ar to vien jau pietiek, lai tai **„tautai”** tā būtu svētku diena. (..)” (www.kasjauns.lv, 13.05.2015.)

„Tas nav lāsts, ja stulbeņi, nemākuļi visu sagroza pa savam, ja nav izdoma, tad sedi **„aizkrāsnē”** un nejaucies citu darīšanās, dažreiz pati dziedātāja var bez **„palīgiem”** visu

izdarīt daudz labāk un interesantāk, jo mazāk pakļausies „gudrīšiem” jo labāk.”
(www.kasjauns.lv, 23.05.2015.)

Salīdzinot ar citām šajā apakšnodaļā pēc stilistiskajām funkcijām analizētajām interpunkcijas zīmēm, pēdīgas publicistikas materiālos visbiežāk veic divas funkcijas – tās no pārējā teksta nošķir vārdus, kuru uztveršana tiešajā nozīmē var radīt pārpratumus, un tās tiek izmantotas, lai pievērstu uzmanību vārdiem, kurus teksta autors tekstā vēlējies īpaši akcentēt.

Secinājumi

1. Lai rakstos parādītu robežas starp teikumiem, teikuma daļām, tiek izmantotas speciālas grafiskas zīmes – interpunkcijas zīmes jeb pieturzīmes. Tās tekstā veic četras funkcijas – gramatisko, intonatīvo, semantisko un stilistisko. Piemēram, šādi stilistiskā funkcijā, lai norādītu uz pauzēm runātā tekstā, lietota daudzpunkte interneta portālā www.kasjauns.lv: „Nu, tai meitenei nekas nesanāk smuki, **bet...izcili.:**) Ja, Tu , meitiņ, **vinnēsi...visa dzīve atvērsies.:**) (..)” (www.kasjauns.lv, 22.05.2015.), bet tā žurnālā „OK!”: „Trakāk, ja miljonāru ģimenē, kur tētim un mammai kaut kas nav kārtībā ar galvu, vērtību sistēma **tādā... bēdīgā stāvoklī, kā viena lauku tualete.**” (OK!, 03.2015., 17).

2. Ar konotāciju tiek saprasta stilistiskā un emocionālā papildinformācija, kas piemīt kādai valodas vienībai. Tekstā šo papildinformāciju var izteikt dažādi. Tā piemīt interpunkcijas zīmēm gan starp teikuma vārdiem, gan teikuma beigās: „(..) Vai izvirzot tādu kandidātu SC tiešām cer, ka tā tiks veidota „saskaņa” starp latviešiem un **krieviem?!(..)**” (www.kasjauns.lv, 13.05.2015.), „Jā, ir nu gan jābūt varen **”gudram un drosmīgam”**, lailiktu manīt, ka prezidents ir vis.....” (www.kasjauns.lv, 13.05.2015.)

3. Interpunkcijas zīmju lietojums stilistiskā funkcijā sastopams publicistikā, piemēram, periodiskajos izdevumos, interneta portālu komentāros. Biežāk stilistiskā funkcijā tiek lietotas šādas interpunkcijas zīmes: daudzpunkte, izsaukuma zīme, jautājuma zīme un pēdiņas. Piemēram, šādi pēdiņas tiek lietotas laikrakstā „Latvijas Avīze”: „Kas ir avīzes „Vesti” atrastais „**eksperts**” Billingtons?” (Latvijas Avīze, 16.01.2015., 3), bet tā interneta portāla www.kasjauns.lv sadaļā „Komentāri”: „Par cenām gan grēks ir pieminēt-salīdzini Norvēģiju, Zviedriju, Itāliju... **Bet, Krievijai jau ir kaput-tur valda "cars".**” (www.kasjauns.lv, 20.01.2015.).

4. Stilistisko funkciju publicistikā pilda gan teikuma beigu pieturzīmes (izsaukuma zīme, daudzpunkte, jautājuma zīme), gan teikumā ievietotās pieturzīmes (daudzpunkte, domuzīme, pēdiņas). Šajā piemērā redzams izsaukuma zīmju lietojums aiz īpaši intonētiem izsaukmes vārdiem: „,,Vecs Mēness – šodien saldumi neiet labumā! :) **Urrā!!!**” Inese” (Shape, 03.2015., 4)

5. Kaut gan interpunkcijas principi paredz noteiktu interpunkcijas zīmju lietojumu rakstos, tomēr praksē sastopamas atkāpes no tiem. Diezgan bieži interneta portālu komentāros tradicionālo vienas, divu vai trīs izsaukuma zīmju vietā teikuma beigās lietotas četras vai pat vairāk izsaukuma zīmes: „(..) Nils jau burvis ar atvērtu maisu un burvju nūjinu, no kaut

Un ko vispaar tad sekojat Aminatas gaitaam ja nepatiik?????” (www.kasjauns.lv, 22.05.2015.)

12. Domuzīme kā stilistiska pieturzīme tiek lietota gan virsteikumu atdalīšanai no palīgtekuma: „*Sāc ar sevi – ja mainīsies pati, mainīsies arī pasaule ap tevi.*” (OK!, 03.2015., 98), gan pretstata parādīšanai: „*Turklāt viņā ir nenormālas pretrunas – vienā rindkopā viens, otrā – **pilnīgi** pretējs apgalvojums.*” (OK!, 03.2015., 50).

13. Pēdiņas liek vārdus, kuru rakstīšana bez tām var radīt pārpratumus: „*Vakar no uztraukuma pat neredzēju rokas "**strādāja**" vai ne.*” (www.kasjauns.lv, 21.05.2015.). Tās izmanto, lai tekstā izceltu vārdus, kuriem autors vēlēties pievērst īpašu uzmanību: „*Malacis Aminata! Viņa nopietni strādā ar sevi..pie tam - latvietim nav tāda harizma, bet Aminatā tomēr rit "**citas asinis**"...*” (www.kasjauns.lv, 22.05.2015.)

14. Interpunkcijas zīmēm ir liela nozīme stilistiskās papildinformācijas izteikšanā publicistikā, jo tās līdz ar vārdiem un citām runāta teksta vienībām palīdz rakstos iespējami precīzi atspoguļot runātu valodu un paust teksta autora attieksmi un emocijas.

Avotu un izmantotās literatūras saraksts

Avoti:

1. Cosmopolitan, 12.2013.; 02.2014.
2. Dienas Ēdieni, 27.08.2014.
3. Ieva, 06.08.2014.; 03.09.2014.; 17.09.2014.; 19.11.2014.; 17.12.2014.; 28.01.2015.
4. Ievas Māja, 22.08.2014.; 17.-20.10.2014.
5. Ievas Stāsti, 31.01.2014.; 28.02.2014.; 28.03.2014.; 29.08.2014.; 12.-25.09.2014.
6. Ievas Veselība, 01.08.2014.; 30.12.2014.; 02.01.2015.; 16.01.2015.
7. Ievas Virtuve, 17.01.2014.
8. Ilustrētā Junioriem, 01.2015.
9. Ilustrētā Pasaules Vēsture, 09.2013.; 09.2014.
10. ir, 20.-26.11.2014.; 27.11.-03.12.2014.; 06.-12.11.2014.; 13.-19.11.2014.; 15.-21.01.2015.; 19.-25.03.2015.; 26.03.-01.04.2014.
11. Kas Jauns, 09.-15.12.2014.; 20.-26.01.2015.; 03.-09.03.2015.
12. Latvijas Avīze, 14.01.2015.; 16.01.2015.; 20.01.2015.; 30.01.2015.
13. Leģendas, 04.2014.
14. Lilit, 12.2014.
15. Mājas Viesis, 05.-18.12.2014.
16. National Geographic Latvija, 01.2015.
17. OK!, 10.01.2014.; 12.2014.; 01./02.2015.; 03.2015.
18. Patiesā Dzīve, 25.07.2014., 24.10.2014.; 26.09.2014.; 21.11.2014.; 09.01.2015.; 27.03.2015.
19. Planētas Noslēpumi, 01.2014.
20. Praktiskais Latvietis, 19.-25.01.2015.

21. Privātā Dzīve, 01.07.2014.; 07.10.2014.; 16.12.2014.; 16.-22.12.2014.; 23.12.2014.
22. Sestdiena, 20.-26.03.2015.
23. Shape, 03.2015.
24. Una, 11.2014.; 03.2015.
25. Vakara Ziņas, 28.11.2014.; 13.03.2015.
26. Veselība, 06.2014.; 12.2014.; 01.2015.
27. 100 labi padomi, 03.2015.
28. Aspazija. (1956) *Lirika*. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība.
29. Bārda, F. (1990) *Raksti divos sējumos. Pirmais sējums*. Rīga: Liesma.
30. Čaklais, M. (2000) *Mana mājas lapa tavai mājas lapai*. Rīga: Jānis Roze.
31. Elksne, Ā. (1988) *Es visu mūžu mīlējusi esmu*. Rīga: Liesma.
32. Elsbergs, K. (1987) *Gājiens*. Rīga: Enigma.
33. Ozoliņš, A. (1991) *Dukts*. Rīga: Jumava.
34. <http://www.korpuss.lv/senie/static> (skat. 01.05.2015.; 05.05.2015.)
35. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/183151> (skat. 20.01.2015.)
36. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/171461> (skat. 22.11.2014.)
36. <http://apollo.tvnet.lv/zinas> (skat. 21.10.2014.)
37. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/142239> (skat. 18.01.2014.)
37. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/183138> (skat. 21.01.2015.)
38. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/183555> (skat. 25.01.2015.)
39. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/193737> (skat. 13.05.2015.)
40. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/146052> (skat. 25.02.2014.)
41. <http://ltv.lsm.lv/lv/tieshraide> (skat. 12.05.2015.)
42. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/193876> (skat. 13.05.2015.)

43. <http://www.delfi.lv/izklaide/slavenibas> (skat. 23.11.2014.)
44. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/182847> (skat. 17.01.2015.)
45. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/183022> (skat. 20.01.2015.)
46. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/183706> (skat. 27.01.2015.)
47. <http://apollo.tvnet.lv/zinas> (skat. 21.01.2014.)
48. <http://www.delfi.lv/news/national/politics> (skat. 20.01.2014.)
49. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/137296> (skat. 28.11.2013.)
50. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/143003> (skat. 25.01.2014.)
51. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/147214> (skat. 09.03.2014.)
52. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/171472> (skat. 21.11.2014.)
53. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/192394> (skat. 28.04.2015.)
54. <http://apollo.tvnet.lv/zinas> (skat. 26.01.2014.)
55. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/136676> (skat. 22.11.2013.)
56. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/152719> (skat. 03.05.2014.)
57. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/137061> (skat. 26.11.2013.)
58. <http://apollo.tvnet.lv/zinas> (skat. 16.01.2014.)
59. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/171660> (skat. 24.11.2014.)
60. <http://apollo.tvnet.lv/zinas> (skat. 19.01.2015.)
61. <http://sejas.tvnet.lv/slavenibas> (skat. 30.04.2014.)
62. <http://www.tvnet.lv/zinas/viedokli> (skat. 18.01.2015.)
63. <http://www.delfi.lv/kultura/news/cultureenvironment> (skat. 19.01.2014.)
64. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/182822> (skat. 17.01.2015.)
65. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/171652> (skat. 24.11.2014.)
66. <http://www.tvnet.lv/zinas/viedokli> (skat. 24.11.2014.)

67. <http://financenet.tvnet.lv/zinas> (skat. 21.10.2014.)
68. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/182759> (skat. 16.01.2015.)
69. <http://www.tvnet.lv/izklaide/notikumi> (skat. 18.01.2014.)
70. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/182972> (skat. 19.01.2015.)
71. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/194517> (skat. 21.05.2015.)
72. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/194603> (skat. 22.05.2015.)
73. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/194604> (skat. 23.05.2015.)

Literatūra:

1. Abaravičius, J. (2002) *Skyrybos stilistika*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
2. Ахманова, О. С. (Ольга Сергеевна) (1966) *Словарь лингвистических терминов*. Москва: Советская энциклопедия.
3. Bergmane, A., Blinkena, A. (1986) *Latviešu rakstības attīstība: Latviešu literārās valodas vēstures pētījumi*. Rīga: Zinātne.
4. Blinkena, A. (1969) *Latviešu interpunkcija*. Rīga: Zinātne.
5. Blinkena, A. (2009) *Latviešu interpunkcija*. Rīga: Zvaigzne ABC.
6. Blinkena, A. (2013) Latviešu literārā valoda. No: *Latviešu valoda*. [Prof. A. Veisberga redakcijā]. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. 246. lpp.
7. Cepļītis, L., Rozenbergs, J., Valdmanis, J. (1989) *Latviešu valodas sintakse*. Rīga: Zvaigzne.
8. *Chambers Giant Paperback Dictionary*. (1998) [chief ed. Catherine Schwarz]. Edinburgh: Chambers.
9. Crystal, D. (1987) *The Cambridge Encyclopedia of Language*. Cambridge University Press.
10. Kniūkšta, P., Lyberis, A. (1996) *Mokomasis lietuvių kalbos rašybos ir kirčiavimo žodynas*. Kaunas: Šviesa.
11. Kvašīte, R. (2013) Latviešu valodas stili. No: *Latviešu valoda*. [Prof. A. Veisberga redakcijā]. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. 180., 185.–187. lpp.
12. Laua, A. (1969) *Latviešu leksikoloģija*. Rīga: Zvaigzne.

13. *Lietuvių kalbos žodynas*. (1976) [red. kol.: K. Ulvydas u. c.]. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
14. Ozols, A. (1968) *Raksti folkloristikā*. Rīga: Zinātne.
15. Ozols, A. (1965) *Veclatviešu rakstu valoda*. Rīga: Liesma.
16. Rozenbergs, J. (1995) *Latviešu valodas stilistika*. Rīga: Zvaigzne ABC.
17. Rūķe-Draviņa, V. (1977) *The Standardization Process in Latvian 16th Century to the Present*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
18. Stērste, A. (1880) *Stērstu Andreja Latviešu valodas mācība: sistēmisks kurss*. Rīga: Tērbata: Šnakenburgs.
19. *Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca*. Aut. kolektīvs. (2007) Rīga: Valsts valodas aģentūra.
20. Vītola, I. (1996) Interpunkcija kā teksta izpausmes līdzeklis. No: *Latviešu valodas un literatūras aktualitātes: Zinātniski raksti*. [atb. red. A. Vulāne] Rīga: LU. 75. lpp.
21. Vītola, I. *Interpunkcijas stilistiskās funkcijas latviešu modernisma prozā (19. un 20. gs. mijā, 20. gs. pirmajā trešdaļā)*. Disertācija filoloģijas doktora grāda iegūšanai. Rīga: 1997.
22. <http://lv.wikipedia.org/wiki/Internets> (skat. 10.03.2014.)
23. www.letonika.lv (skat. 05.05.2015.)
24. <http://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Konotacija> (skat. 19.04.2015.)
25. <http://en.wikipedia.org/wiki/Emoticon> (skat. 10.03.2014.)
26. http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_emoticons (skat. 10.03.2014.)

Dokumentārā lapa

Bakalaura darbs „Interpunkcijas stilistiskās funkcijas publicistikā” izstrādāts LU Humanitāro zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: Sintija Ķauķīte _____
/paraksts un datums/

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: doc. Inta Urbanoviča _____
/paraksts un datums/

Recenzente:

Mg. hum. Agita Kazakeviča _____
/paraksts un datums/

Darbs iesniegts Latvistikas un baltistikas nodaļā _____

Dekāna pilnvarota persona: doc. Inta Urbanoviča _____
/paraksts/

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē _____

protokols nr. _____, vērtējums _____

Komisijas sekretāre: _____
/paraksts/